

FINANTAREA CONSERVĂRII NATURII

(PROGRAME DE FINANTARE PENTRU CONSERVAREA NATURII)

*PROGRAME SI INSTRUMENTE ALE UNIUNII EUROPENE DESTINATE
TARILOR CANDIDATE DIN CENTRUL SI ESTUL EUROPEI*

PROGRAME SI INSTRUMENTE ALE UNIUNII EUROPENE

DESTINATE TARILOR CANDIDATE DIN CENTRUL SI ESTUL EUROPEI

Carlos Sunyer si Mihály Végh (editori)

Aceasta publicatie a fost realizata cu spijinul financiar al Ministerului Agriculturii, Mangementului Capitalului Natural si Pescuitului si al Ministerului Afacerilor Externe din Olanda (MATRA Fund/Programul International pentru Managementul Naturii)

Citare: Finantarea Conservarii Naturii – Programele si instrumentele Uniunii Europene destinate destinate tarilor candidate din Centrul si Estul Europei

Carlos Sunyer si Mihály Véggh (editori), Tilburg: Centrul European Pentru Conservarea Naturii (ECNC), ISBN: 90-76762-07-4, Revizuit 2002

2000 © ECNC: Nici o parte a acestei publicatii nu poate fi reprodusa, stocata in vederea reproducerii, sau transmisa sub orice forma sau mijloc electronic, mecanic, fotocopiere, inregistrare sau alt mod fara acordul scris al ECNC. Punctele de vedere axprimate de autori nu reprezinta neaparat politica ECNC. Editorul nu raspunde

pentru punctele de vedere exprimate sau pentru implicatiile lor referitoare la exactitatea informatiilor din aceasta carte si nu poate fi facut responsabil din punct de vedere juridic sau acuzat pentru erorile sau omisiunile continute.

Prefata

Mediul este unul dintre cele mai complicate subiecte de negociere in procesul de extindere al Uniunii Europene. Conservarea naturii este parte integranta a dosarului de mediu si, de aceea, tarile candidate trebuie sa-i acorde o atentie sporita.

In cursul utimilor ani, a fost dezvoltata o serie de actiuni precise privind conservarea naturii pentru a facilita procesul de integrare a tarilor candidate. Participantii din tarile Central si Est Europene si-au exprimat interesul deosebit privind existenta unor informatii despre programele si instrumentele financiare ale Uniunii Europene. Ca urmare a acestei cereri constante, Centrul European pentru Conservarea Naturii (ECNC) a initiat proiectul: "Furnizarea de informatii privind finantarea conservarii naturii catre tarile candidate CEE si noile oportunitati ale instrumentelor financiare din UE". Rezultatele majore ale acestui proiect au constat in editarea unui Manual si organizarea unui workshop international, informatiile si datele fiind cuprinse si pe site-ul ECNC.

Aceasta publicatie, reprezentand Manualul mentionat, a fost realizata printr-o stransa cooperare intre ECNC si TERRA Centrul de Politica Mediului din Spania. Ea urmareste sa furnizeze date noi tarilor candidate privind posibilitatile de finantare pentru conservarea naturii, oferite de UE si mai ales programele LIFE, SAPARD, ISPA, programul PHARE extins si Interreg. Manualul va ajuta tarile candidate sa-si pregateasca mai bine procesele de implementare a instrumentelor Uniunii. Asa cum dealtfel ma astept, aceste instrumente tipice statelor membre nu par sa fie prea indepartate, pentru anumite tari candidate. Exemplele practice descrise vor demonstra felul in care conservarea naturii poate fi integrata in diferite sectoare economice precum agricultura si turismul. Manuscrisul acestui manual a constituit tema de dezbatere a unui workshop ce a reunit reprezentanti din zece tari candidate. Cu acesta ocazie s-a realizat o dezbatere interactiva asupra detaliilor noilor instrumente financiare. Asa cum au martursit participantii, workshopul a fost foarte util, la obiect si a generat numeroase idei de utilizare a noilor instrumente financiare. Intilnirea a permis si realizarea formei finale a

manualului. Pentru a se asigura o distributie cât mai largă a acestuia, textul integral și anexele, a fost inclus în pagina de web a ECNC, accesul publicului fiind gratuit.

As dori să exprim mulțumirile mele editorilor, Domnului Carlos Sunayer de la TERRA și Domnului Mihály Végh de la ECNC, cât și autorilor studiilor de caz, Doamnei Janet Dwyer, Manfred Pils, Jörg Hensiek, Gábor Szilágyi și Ovidiu Ionescu pentru exemplele foarte bune de utilizare inteligentă a diverselor resurse financiare în scopul conservării naturii. Îmi exprim, de asemenea, aprecierea față de cei ce au participat activ la desfășurarea workshop-ului. Buna desfășurare și succesul workshop-ului au fost asigurate de o echipă formată din Doamna Laura Buguña Hoffmann, Doamna Dora Szücs, Doamna Camelia Kovacs și Domnul Mihály Végh. Un gând de mulțumire se îndreaptă către Doamna Astrid van Hemert și către Domnul Ben Delbaere pentru ajutorul acordat în editarea raportului.

Acest proiect a fost posibil datorită sprijinului financiar oferit de Ministerul Agriculturii, Managementului Capitalului Natural și Pescuitului și de Ministerul Afacerilor Externe din Olanda (MATRA Fund/Programme International Nature Management).

As dori să mulțumesc, în mod special, Domnului Gerard van Dijk, Senior Officer, Serviciul Internațional pentru Managementul Capitalului Natural din cadrul Ministerului Agriculturii, Managementului Capitalului Natural și Pescuitului, pentru contribuția sa în acest proiect.

As dori ca informațiile furnizate de acest manual și de pagina web să conducă la largirea tipurilor de fonduri oferite de UE pentru conservarea naturii în țările candidate. În același timp va demonstra că stabilirea, din timp, a unor conexiuni cu autoritățile din țările candidate implicate în dezvoltarea programelor naționale destinate integrării este vitală pentru prevederea, în programele și instrumentele UE destinate țărilor candidate, a componentelor de conservare a naturii.

Rob Wolters

Director Executiv ECNC

Cuprins

SINTEZA	11
1. INTRODUCERE	15
2. Calea spre integrare	18
2. Calea spre integrare	18
2.1. Acordurile europene (acordurile de asociere)	18
2.2. Criteriile de la Copenhaga	18
2.3. Strategia de pre-aderare	19
2.4. Cartea Alba a extinderii	19
2.5. Agenda 2000 si opiniile Comisiei Europene	20
2.6. Procesul de extindere a Uniunii Europene	21
2.7. Parteneriatul de aderare	21
2.8. Rapoartele periodice	22
2.9. Termene	22
3. RETEAUA NATURA 2000	23
3.1. Introducere	23
3.2. Obligatiile Statelor Membre	26
Obligatiile pentru conservarea siturilor Natura 2000	26
Obligatiile pentru protejarea siturilor Natura 2000	27
Obligatiile pentru monitorizarea habitatelor si speciilor	27
3.3. Oportunitatile oferite de Natura 2000	27
3.4. Finantarea Retelei Natura 2000	29

4. PROGRAMELE SI INSTRUMENTELE FINACIARE ALE UE PENTRU PROCESUL DE PREADERARE	31
4.1. Introducere	31
4.2. Programele de Ajutor Structural pentru tarile CEE	32
Programele speciale de pregatire pentru Fondurile Structurale (SPPSF)	33
5. FONDUL LIFE	35
5.1. Introducere	35
5.2. Participarea tarilor candidate la aderare	35
5.3. LIFE III-Natura	36
5.4. Cum se procedeaza	36
5.5. Activitati eligibile	37
Masuri pregatitoare	37
Achizitia de terenuri	38
Actiuni unice	38
Actiuni periodice	38
Constientizarea publicului	38
Managementul proiectului	38
Proiectele LIFE-Natura din România	39
5.6. LIFE III-Mediu	40
6.1. Introducere	41
6.2. Noul Program PHARE 2000–2006	42
6.3. Programul de Cooperare Transfrontiera	43
6.4. Programe nationale si multinationale	45
6.5. Cum se procedeaza	46
Dezvoltare institutionala	46
Investitii	48
6.7. Oportunitati pentru conservarea naturii	49
7. SAPARD	52

7.1. Introducere	52
7.2. Obiectivele SAPARD	52
7.3. Cum se procedeaza	53
7.4. Oportunitati pentru conservarea naturii	55
8. ISPA	62
8.1. Introducere	62
Obiective de mediu	63
8.2. Cum se procedeaza	63
8.3. Oportunitati pentru Natura 2000	64
9. INITIATIVELE COMUNITARE	67
9.1. Introducere	67
9.2. Interreg III	68
Cooperare transnationala	68
Cum se procedeaza	70
Oportunitati pentru conservarea naturii	71
9.3. Leader+	73
Cum se procedeaza	74
Oportunitati pentru conservarea naturii	75
9.5. Programul Leonardo	77
10. EXEMPLE DE UTILIZARE INTEGRATA A FONDURILOR STRUCTURALE	79
10.1. Introducere	79
10.2. Parcul National Peneda Gêres (Portugalia)	79
Programele Operationale EAGGF	80
Programul Operational ‘Suport pentru Dezvoltare Rurala’	80
Programul Operational ‘Modernizarea infrastructurii pentru activitati economice’	81

Schemele agro-ambientale	81
Interreg	81
Leader	82
Fondul de Coeziune (similar fondului ISPA)	82
Programul de mediu ERDF	82
LIFE	83
Programul Leonardo	83
Concluzii	83
10.3. Rezervatia Villafafila	83
Programul operativ EAGGF	84
Interreg	85
Schemele Agro-ambientale	85
LIFE	85
Leader	85
Concluzii	86
11. STUDII DE CAZ DIN TARILE CANDIDATE PRIVIND UTILIZAREA INSTRUMENTELOR FINANCIARE OFERITE DE UE	87
11.1. Introducere	87
11.2. Reabilitarea habitatelor si dezvoltarea ecoturismului în zona mlastinoasa Egyek Pusztakócs si refacerea Pajistilor Sudice din Parcul National Hortobágy, Ungaria	88
Introducere	88
Abordare	89
Rezultate	89
Planul de management	90
Învataminte	91
11.3. Conservarea carnivorelor mari si dezvoltarea ecoturismului în Parcul National Piatra Craiului, România	92
Introducere	92
Piatra Craiului	93
Proiectul LIFE Parcul National Piatra Craiului	93
Amenintari	94

Actiuni	94
ANEXA 1. INTRODUCERE PRIVIND FONDURILE STRUCTURALE ALE UE	101
ANEXA 2. GLOSAR	105
ANEXA 3. BIBLIOGRAFIE	107
ANEXA 4. LISTA REFERINTELOR WEB	108

Sinteza

Procesul de extindere a Uniunii Europene, în sensul integrării ţărilor ECE, a trecut prin câteva etape cheie de redefinire şi detaliere a nevoilor şi obligaţiilor. Una dintre obligaţiile majore pentru integrare este adoptarea, în întregime, a corpului de legi comunitare, aşa numitul *acquis comunitar*.

Acesta include Directivele Habitate si Pasari si obligativitatea crearii retelei Natura 2000 ca un rezultat al aplicarii Directivelor mentionate.

Mai multe instrumente financiare au fost oferite de UE tarilor candidate din CEE. Printre acestea trebuie amintite programul LIFE, Initiativele comunitare Leader si Interreg, precum si SAPARD si ISPA, ca noi instrumente create pentru a sprijini procesul de aderare. A fost redimensionat si redefinit programul PHARE.

Acordurile de Parteneriat dintre UE si fiecare tara candidata la aderare constituie cadrul specific al procesului si elementul cheie al strategiei nationale de aderare. El include Planul National de Adoptare a Acquis-ului si guverneaza alocarea fondurilor din cadrul programelor de finantare. Existenta acestor acorduri si introducerea unor noi instrumente de finantare deschid noi oportunitati pentru asigurarea fondurilor necesare proiectelor de conservare a naturii.

Programul LIFE este un program specific adresat problemelor de mediu si aproape jumatate din bugetul sau este destinat conservarii naturii. De altfel, acest program a devenit accesibil tarilor CEE în 1999, singura tara ce a beneficiat de finantarea a sapte proiecte LIFE-Natura, in acelasi an fiind România. Programul LIFE s-a extins pentru perioada 2000-2006; ca urmare, alte cinci tari CEE au obtinut fonduri LIFE-Natura si LIFE-Mediu pentru proiecte privind studii preliminare privind protectia si managementul siturilor sau speciilor ce ar putea fi incluse in reseaua Natura 2000.

Programul PHARE a fost initiat in anul 1989 fiind apoi redefinit pentru perioada 2000-2006 in ideea finantarii dezvoltarilor institutionale si investitiilor. PHARE cuprinde patru mari programe: Programele Nationale, Programele Multi-nationale, Programele cu Beneficiari multipli, Cooperare trans-frontiera. Toate aceste programe prevad, printre prioritati, consevarea naturii. Modalitatea cea mai adecvata de obtinere a finantarilor pentru acest domeniu o constituie includerea dezvoltarii si consolidarii administratiei printre obiectivele proiectelor, in paralel cu dezvoltarea abilitatilor necesare conservarii naturii. Bugetul total prevazut este de 1,6 milioane de euro pe an.

SAPARD (Programul Special de Actiune pentru Ajutor in Procesul de Pre-aderare in Agricultura si Dezvoltare Rurala) este un program nou. El are un buget anual de 520 milioane euro si urmareste dezvoltarea sectorului agricol si a zonelor rurale. Fiecare tara, prin intermediul unei autoritati competente, trebuie sa propuna un plan si categoriile de masuri specifice ce urmeaza a fi dezvoltate prin intermediul finantarilor din acest program. In cadrul proiectelor SAPARD este posibila co-finantarea proiectelor pilot ce cuprind activitati interdependente de agricultura si mediu. In acest context, conservarea biodiversitatii este una dintre componentele de mediu importante acceptate pentru co-finantare. Sumele care pot fi obtinute pentru finantarea conservarii naturii depind de cadrul institutional si de categoriile de masuri introduse de fiecare tara pentru aplicarea programului SAPARD. Masuri similare celor propuse in programul SAPARD au fost utilizate in tarile membre pentru conservarea naturii in diverse regiuni ale UE.

ISPA (Instrumentul Structural de Pre-Aderare) este un instrument complet nou. Este similar Programului SAPARD si are un buget anual de 1040 milioane de euro ce pot fi distribuiti in mod egal pentru cheltuielile de infrastructura in transport si infrastructura de mediu. In principiu, acest instrument poate fi utilizat pentru finantarea oricarei structuri nou propuse, necesara aplicarii politicilor europene de mediu si, implicit, a celor de conservare a naturii. In principiu, prioritatile de mediu ale acestui program sunt: deseurile, apa si aerul si, in masura in care este foarte relevanta pentru program, biodiversitatea. De exemplu, speciile de plante necesare purificarii apei dintr-o anumita regiune, zonele umede de importanta internationala din lungul anumitor râuri. In infrastructura de transport pot fi prevazute si cheltuieli punctuale pentru conservarea biodiversitatii, cum ar fi pasajele de trecere pentru animale, pe sub autostrazi. Exemplele din tarile Uniunii Europene care au utilizat o parte din Fondurile Structurale pentru asemenea scopuri demonstreaza posibilitatile existente in folosirea unei parti din fondurile ISPA pentru conservarea naturii.

Toate instrumentele mentionate mai sus sunt destinate tarilor CEE si acestea sunt implicate in definirea si programarea lor. Mai exista alte doua initiative comunitare care pot fi utilizate si de catre tarile CEE: Interreg III si Leader +.

Interreg ofera sansa tarilor CEE de a dezvolta proiecte in parteneriat cu tari membre ale Uniunii Europene. Ele ofera oportunitati foarte interesante pentru conservarea naturii, in mod particular pentru ariile protejate din zonele de frontiera. Un exemplu de cum pot fi realizate astfel de cooperari il ofera proiectele derulate in cadrul Programului Interreg II. Programul Leader reprezinta o initiativa comunitara pentru promovarea cooperarii intre actorii locali dintr-o regiune. Este un program ce poate include si tari CEE si poate ajuta la promovarea unor strategii de dezvoltare durabila, strategii care pot implica intr-un mod relevant si ariile protejate.

Programul LIFE este singurul instrument financiar in care conservarea naturii constituie unul dintre cele doua obiective majore ale sale. Cu toate acestea, asa cum s-a putut constata din prezentarile anterioare, si celelalte programe pot finanta actiuni destinate conservarii naturii iar studii recente ale UE, bazate pe exemple concrete, au demonstrat acest lucru. Conditia necesara pentru accesarea si utilizarea acestor fonduri o constituie integrarea conservarii naturii in politici mai largi si in special in cele de dezvoltare rurala. Aceasta inseamna ca autoritatile implicate in conservarea naturii trebuie sa joace un rol mult mai activ in stabilirea prioritatilor si directiilor de utilizare a acestori noi instrumente si programe financiare introduse de UE.

1. Introducere

Aceasta publicatie urmareste sa promoveze modul de utilizare a diferitelor instrumente si programe financiare ale UE destinate finantarii conservarii naturii si implicit a Retelei Natura 2000, in statele candidate din Centrul si Estul Europei (CEE). Ca si alte domenii ale politicilor europene, subiectul conservarii naturii este relativ nou pentru administratiile si autoritatile din CEE si pare a fi unul dintre cele mai dificile domenii de transpunere a acquis-ului comunitar. Aplicarea din timp a acestor programe, ca oportunitate de finantare si de integrare constituie un element esential pentru viitor.

Programe si instrumente financiare similare celor introduse recent pentru tarile candidate din CEE au fost disponibile, timp de multi ani, pentru tarile membre dar, abia in ultimul timp a fost recunoscut potentialul lor pentru conservarea naturii. In realitate aceste programe si instrumente nici nu prea au fost folosite in trecut si abia câteva exemple recente de buna utilizare a lor

in acest scop, in diferite regiuni ale Uniunii, au evidentiat aceasta posibilitate^{i,ii}. Constientizarea potentialului oferit de aceste instrumente de finantare este intr-o continua crestere pe masura ce creste presiunea privind alinierea la politicile de mediu ale Uniunii, iar accesul la informatii utile a devenit tot mai facil.

Autoritatile de mediu din CEE ar trebui sa-si concentreze eforturile in utilizarea acestor instrumente pentru conservarea naturii si intr-o mai mica masura pentru alte prioritati. In plus, ei incep sa utilizeze aceste fonduri fiind mult mai informati decît erau colegii lor din UE cu ceva ani in urma. Aceasta publicatie urmareste sa exploateze aceasta situatie avantajoasa si sa furnizeze ghiduri de utilizare, informatii de baza, studii de caz si adrese de contact.

Cartea este structurata in doua parti. Prima parte (Capitolele 2, 3 si 4) constituie o introducere asupra celor mai relevante politici ale UE privind extinderea, conservarea naturii si coeziunea regionala. Capitolul 2 descrie procesul de extindere cu numeroasele sale etape si instrumente. In Capitolul 3 se acorda o atentie speciala Retelei Natura 2000, retea ce nu a fost inca extinsa in tarile CEE. Capitolul 4 ofera o introducere succinta in politica de coeziune sociala a UE si instrumentelor sale financiare si descrie planificarea programelor si instrumentelor financiare de aderare pentru perioada 2000 – 2006.

Partea a doua (Capitolele 5 - 12) cuprinde o trecere in revista a principalelor instrumente financiare ale UE care pot fi utilizate, in mod curent, pentru conservarea naturii in tarile CEE. Fiecare instrument este explicat si sunt discutate tipurile de oportunitati pe care acesta le ofera pentru conservarea naturii. Sunt prezentate, pe scurt, studii de caz ce ilustreaza utilizarea instrumentelor discutate (Capitolul 10), incluzînd si doua exemple din tarile CEE (Capitolul 11). Cartea se incheie cu un sumar al concluziilor (Capitolul 12).

Anexa 1 contine o scurta introducere privind fondurile structurale ale UE. De mentionat este faptul ca, desi aceste fonduri nu sunt accesibile tarilor CEE decât dupa integrare, este foarte utila cunoasterea lor.

Anexele 2 – 4 contin glosarul, referintele bibliografice, informatii asupra unor pagini web interesante si o lista foarte utila de adrese.

2. Calea spre integrare

Pentru a utiliza in cel mai eficient mod diferitele scheme de finantare ale UE este necesara cunoasterea procesului de integrare in Uniune. Pregatirea procesului de extindere a UE si includerea tarilor din Centrul si Estul Europei printre noii membrii au trecut prin câteva etape cheie de redefinire a cerintelor si obligatiilor.

2.1. Acordurile europene (acordurile de asociere)

Uniunea Europeana a stabilit relatii diplomatice cu tarile din centrul si Estul Europei (CEE) imediat dupa caderea Zidului Berlinului in 1989 si a demarat Programul PHARE pentru a asista Polonia si Ungaria in programul de reforme. Mai târziu Phare a fost deschis catre toate statele CEE candidate la integrare. Intre 1993 si 1996 au fost semnate acorduri de asociere cu 10 tari: Bulgaria, Republica Ceha, Estonia, Ungaria, Letonia, Lituania, Polonia, România, Slovacia si Slovenia. In afara acestora mai exista si alte state condidate: Turcia, Malta si Cipru.

Acordurile Europene ofera baza relatiilor bilaterale cu scopul constituirii unei pietei a liberului schimb intre UE si tarile asociate.

2.2. Criteriile de la Copenhaga

Pasul decisiv pentru integrarea tarilor CEE in Uniune a fost facut in 1993 la Consiliul European de la Copenhaga. Aici s-a decis ca acele state condidate care doresc si sunt capabile sa realizeze anumite reforme politice si economice pot deveni membre ale Uniunii Europene. Aceste conditii cunoscute sub numele de "Criteriile de la Copenhaga" sunt:

- existenta unor institutii stabile care sa garanteze democratia, aplicarea legii si drepturile omului;
- existenta unei economii de piata functionale;

- capacitatea de a-si asuma obligatiile unui stat membru.

2.3. Strategia de pre-aderare

In cadrul intilnirii Consiliului European de la Essen (1994) a fost adoptata o strategie de pre-aderare care sa ajute tarile asociate sa faca fata cerintelor acestui proces. Cu ocazia acestei intilniri, Comisia Europeana a primit sarcina sa pregateasca o Carte alba a extinderii. Strategia de pre-aderare a fost construita in asa fel incat sa ajute tarile candidate din CEE sa-si alinieze sistemul politic, economic si legislativ cu cel al Uniunii Europene. Strategia cuprinde:

- Acordurile Europene;
- un cadru general pentru un dialog structurat intre tarile asociate si institutiile UE (Parteneriatul de Aderare si Programele Nationale de Adoptare a Acquis-ului¹)
- programul PHARE

2.4. Cartea Alba a extinderii

In anul 1995 a fost publicata Cartea Alba a extinderii. Scopul acestui document a fost sa propuna un program care sa ajute tarile din CEE in realizarea unei piete interne viabile. Ca raspuns la acest document fiecare tara candidata trebuie sa pregateasca un program care sa contina elementele cheie ale acquis-ului comunitar propriu diferitelor sectoare si sa creeze structurile necesare aplicarii transpunerii legislative.

Printre concluziile Cartii s-a numarat si aceea asupra nevoii extinderii asistentei PHARE, suplimentarii asistentei tehnice si de gestionare a informatiilor prin intermediul unei structuri manageriate de catre Comisie si finantata din fondurile PHARE: Oficiul de Asistenta Tehnica si Schimb de Informatii (TAIEX) (pentru detalii vezi paginile 25 si 26).

---

¹ *acquis communautaire*, ansamblul legislativ si institutional al UE.

2.5. Agenda 2000 si opiniile Comisiei Europene

La întâlnirea Consiliului Europei de la Madrid, în 1995, Comisia a fost desemnata sa realizeze o evaluare a candidaturilor tarilor aspirante la integrare si sa analizeze, de asemenea, impactul extinderii. Raspunsul Comisiei a fost concretizat în documentul intitulat Agenda 2000³, în care erau evidentiata perspectivele de dezvoltare a Uniunii Europene pînă în anul 2000 structurate pe patru domenii: reforma politicii agricole a Uniunii, reforma Fondurilor Structurale, noile perspective financiare si extinderea Uniunii.

Agenda 2000 include un program de actiune avînd doua obiective majore: consolidarea politicii comunitare si furnizarea unui cadru general al Uniunii Europene pentru perioada 2000 – 2006 cu o privire speciala asupra extinderii.

În cadrul acestui program s-a constatat nevoia consolidarii strategiei de pre-aderare pentru a permite o concentrare a suportului oferit de UE într-un cadru unic. De asemenea, a reiesit ca tarile candidate trebuie sa fie capabile sa demonstreze ca stapînesc politicile si procedurile europene, prin participarea la programele Uniunii. Primul dintre aceste obiective a fost realizat în cadrul Parteneriatului pentru Aderare.

Pe 26 martie 1999, în cadrul reuniunii Consiliului European de la Berlin, pe baza prevederilor documentului Agenda 2000 sefi de guvern si de stat au realizat un acord politic. Cu aceeasi ocazie a fost aprobat noul cadru financiar pentru extindere, incluzînd bugetele si programele structurale de ajutor pentru tarile CEE.

Unul dintre instrumentele noi strategii îl constituie ajutorul suplimentar oferit de noile programe PHARE si de cele doua noi instrumente financiare: SAPARD pentru dezvoltarea agricola si ISPA pentru infrastructura.

În legatura cu Agenda 2000 Comisia publica propriile Opinii asupra candidaturii la aderare pentru fiecare stat cu referire la progresele facute pentru atingerea cerintelor criteriilor de la Copenhaga. Consecutiv acestor Opinii sunt furnizate informatii la zi pe baza Examinarilor si Raportarilor Periodice si în continuare pe baza Documentelor de Pozitie ale tarilor candidate si pe baza draftului reprezentînd Pozitia Comuna a UE.

2.6. Procesul de extindere a Uniunii Europene

Cu ocazia întâlnirii Consiliului European de la Luxemburg din 1997 a fost stabilit un program cuprinzător care să includă toate țările dornice să intre în Uniunea Europeană. Acest document s-a bazat pe recomandările Comisiei și el include:

- Conferința Europeană, care reunește țările candidate într-un forum multilateral de dezbateră a problemelor de interes comun;
- Procesul de extindere, lansat în martie 1998 și care va include țările Central și Est Europene și Ciprul. Acesta cuprinde:
  - o îmbunătățire a strategiei de preaderare cu două obiective: concentrarea diferitelor structuri de suport ale Uniunii Europene într-un singur cadru (Parteneriatul de Aderare) și familiarizarea țărilor candidate cu politicile și procedurile europene;
  - negocieri ale procesului de aderare pentru a stabili condițiile în care fiecare candidat va intra în Uniunea Europeană.
  - examinarea legislației Comunității Europene și a procedurilor de revizuire a acesteia.

2.7. Parteneriatul de aderare

Parteneriatul de Aderare este elementul cheie al noului proces de întărire a strategiei de preaderare. Fiecare stat candidat are propriul său Parteneriat de Aderare care contribuie la mobilizarea tuturor formelor de asistență oferite de Comunitate într-o singură structură⁴. Parteneriatele de Aderare sunt revizuite și adaptate periodic.

Cadrul general al Parteneriatului de Aderare acoperă, în detaliu, domeniile prioritare în care țările candidate trebuie să realizeze progrese în procesul de aderare la Uniunea Europeană. Acesta include, de asemenea, indicații ale asistenței financiare oferite de Uniunea Europeană pentru susținerea

schimbarilor necesare in domeniile selectate. Asistenta financiara este oferita in cadrul unor programe multianuale legate de finantari din cadrul PHARE, SAPARD si ISPA. Consiliul stabileste obiectivele, prioritatile si conditiile finantarilor.

Parteneriatul de Aderare este aplicat prin intermediul Programelor Nationale de Adoptare a Acquis-ului (PNAA). Aceste programe sunt stabilite de catre tarile partenere si ofera detalii asupra actiunilor ce trebuie întreprinse pentru a raspunde criteriilor de la Copenhaga si pentru adoptarea acquis-ului.

Parteneriatul de Aderare ofera cadrul general al desfasurarii programelor multianuale de asistenta in tarile candidate cuprinzând elemente cheie care pot justifica si finantarile pentru conservarea naturii si a Retelei Natura 2000.

2.8. Rapoartele periodice

In cadrul Agendei 2000 Comisia a pledat pentru intocmirea, de catre statele candidate, a unor rapoarte periodice, catre Consiliul Europei, asupra progreselor individuale realizate. Aceste rapoarte constituie elementele de baza pentru deciziile din cadrul procesului de negociere. Primul set de rapoarte a fost publicat in 1998 iar cel de-al doilea in 1999. Situtia redata de aceste rapoarte se bazeaza pe informatiile furnizate de câteva surse inclusiv de tarile candidate.

2.9. Termene

In 1997 Comisia, bazindu-se pe documentele publicate in rapoartele de Opinie proprii, a recomandat inceperea negocierilor de aderare cu Republica Ceha, Estonia, Ungaria, Polonia, Slovenia.

In 1997, în raportul periodic privind procesul de aderare, Comisia a recomandat ca, incepând cu anul 2002, Consiliul European sa fie pregatit sa decida daca tarile candidate indeplinesc toate criteriile stabilite. La ceiasi data un cadru general financiar si o reforma institutionala trebuie sa fie pregatite sa devina functionale.

3. Reteaua Natura 2000

3.1. Introducere

In anul 1979 Uniunea Europeana a pus bazele politicii sale de conservare a naturii prin adoptarea Directivei Pasari⁶. Scopul acestei directive il constituie conservarea speciilor de pasarilor salbatice si a habitatelor lor. Directiva cere statelor membre sa ia toate masurile necesare pentru conservarea pasarilor si a habitatelor lor si sa asigure elementele de infrastructura si management, necesare acestor habitate pentru a fi grupate in Arii Speciale de Protectie (SPAs – Special Protection Areas, eng.) cît si pentru regenerarea sau construirea unor noi habitate.

Intrucât reglementarile privind zonele de tip SPA nu au fost, in toate cazurile, incluse in legislatiile interne ale diferitelor state membre si nici nu au fost respectate toate elementele Directivei, Curtea Europeana din Luxemburg a adoptat cîteva prevederi care sa ajute la intarirea procesului de aplicare a Directivei. O consecinta importanta a procesului de creare a zonelor de tip SPA a fost gruparea a 2525 de arii protejate intr-o retea ce acoperea o suprafata totala de 17,3 ha din teritoriul Comunitatii (Natura Barometer, 17.03.2000).

Un pas important in conservarea biodiversitatii a fost facut prin adoptarea, in 1992, a Directivei Habitate⁷, actul fundamental in conservarea naturii din Uniunea Europeana. Obiectivul acestui act normativ il constituie conservarea biodiversitatii prin conservarea habitatelor naturale si a speciilor de fauna si flora salbatice. Unul din mijloacele principale oferite de aceasta Directiva pentru realizarea obiectivului mentionat îl constituie crearea unei retele de Arii Speciale de Conservare (Special Areas of Conservation - engl) ce va fi cunoscut sub numele de Natura 2000. Aceasta include de asemenea si Ariile Speciale de Conservare (SPA) din cadrul Directivei Pasari.

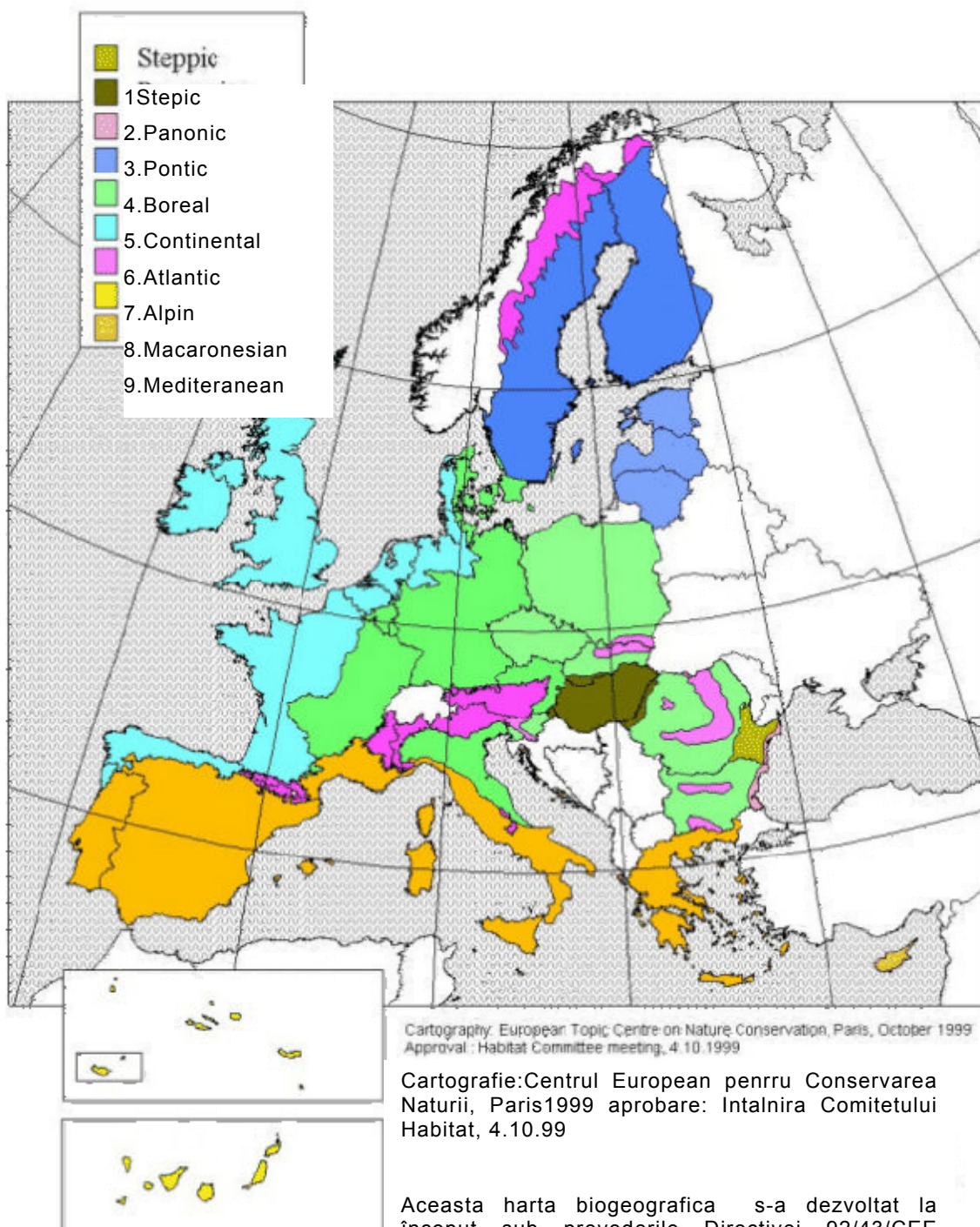
Reteaua Natura 2000 trebuie sa asigure protectia coerenta a unui grup de habitate si specii de interes pentru Comunitatea Europeana. Pentru a ajuta statele membre, in procesul de selectare a siturilor, a fost realizata descrierea celor mai importante zone biogeografice din Uniunea Europeana⁸ (vezi Harta 1), împreuna cu habitatele reprezentative si speciile de interes comunitar. Extinderea va imbogati cu siguranta patrimoniul natural si biodiversitatea Uniunii, dar va schimba, totodata încadrarea unor habitate si specii deja incluse in Directivele Habitate si Pasari.

Fiecare stat membru are obligatia de a prezenta Comisiei Lista nationala a siturilor de importanta comunitara (SCI). Lista trebuie sa fie coerenta fata de tipurile de habitatele cuprinse in Directiva Habitate. Pentru atingerea acestui obiectiv este necesar ca fiecare stat membru sa realizeze o evaluare detaliata, la nivel national, a habitatelor si speciilor cuprinse in Directiva Habitate, tinând cont de caracteristicile diferitelor regiuni biogeografice. In continuare, Comisia, in acord cu statele membre, va propune o lista de situri de importanta comunitara (Sites of Community Importance – engl.) in concordanta cu cerintele fiecărei regiuni biogeografice si in functie de criteriile specificate in Directiva Habitate. Lista propusa va trebui aprobata de un comitet format din reprezentanti ai tuturor statelor (Comitetul Habitate). La rândul lui, Comitetul Habitate, va trimite propunerea sa catre Consiliul Ministrilor Uniunii Europene pentru aprobarea finala.

Din momentul selectarii siturilor de importanta comunitara (SCI,) fiecare stat membru trebuie sa le nominalizeze ca Aree de Conservare Speciala (SACs) in cel mai scurt timp posibil si nu mai târziu de sase ani, dupa nominalizare. Reteaua Natura 2000 (ale carei cerinte au fost aratate in Draftul de Pozitie Comuna al Uniunii Europene) se realizeaza, in final, odata ce Siturile de Importanta Comunitara vor fi fost nominalizate ca situri de tip SAC.

Statele din CEE, candidate la integrare, sunt în faza de adoptare a acquisului comunitar. In procesul de pre-aderare la Uniune ele trebuie sa identifice siturile pe care le vor desemna ca Aree de Protectie Speciala (SPA), in cadrul Directivei Pasari si a Siturilor de Importanta Comunitara, din cadrul Directivei Habitate. Dupa integrare vor mai avea la dispozitie maxim sase ani pentru desemnarea Ariilor Speciale de Conservare (SAC-uri).

Aceasta harta biogeografica s-a dezvoltat la început sub prevederile Directivei 92/43/CEE pentru UE 15 (Reteaua Natura 2000). S-a completat apoi, de comun acord cu Comitetul Conventiei de la Berna (Reteaua Emerald)

Harta 1: Harta regiunilor biogeografice (cu acordul ETC/NC 1999)

3.2. Obligatiile Statelor Membre

Directiva Habitata stabileste un cadru comun de actiune si transforma conservarea naturii intr-o obligatie politica la nivelul Comunitatii Europene cu responsabilizarea fiecarui stat membru. Directiva stabileste, in acelasi timp, obligatiile Statelor Membre cu privire la Reteaua Natura 2000. Majoritatea acestor obligatii sunt definite in Articolul 6 si sunt interpretate conform unor ghiduri specifice⁹. In continuare vor fi descrise cîteva subiecte carora merita sa li se acorde atentie.

Obligatiile pentru conservarea siturilor Natura 2000

In zonele ce cuprind arii de tip Natura 2000 (acelea care au fost desemnate drept Arii Speciale de Conservare, SAC, sau Arii Speciale de Protectie, SPA), statele membre sunt obligate sa stabileasca masurile necesare conservarii astfel încât sa asigure conditiile favorabile de conservare a speciilor si habitatelor (Articolul 6.1).

Aceste masuri pot implica conceperea si aplicarea unor sisteme specifice de management, integrarea acestor sisteme in planurile de dezvoltare din diferite domenii (turism, agricultura, dezvoltare rurala, pescuit etc) si adoptarea masurilor de reglementare necesare. Aceste masuri sunt stabilite in functie de caracteristicile si nevoile de conservare si trebuie sa tina cont de

caracteristicile economice, de cerintele social-culturale si de caracteristicile regionale si locale (Articolul 2).

Obligatiile pentru protejarea siturilor Natura 2000

Directiva Habitate obliga statele membre sa protejeze siturile Natura 2000 fata de perturbari sau deteriorari majore prin adoptarea masurilor adecvate (Articolul 6.2). Aceste obligatii pot avea impact asupra unui spectru mare de activitati ca: prelucrarea pamântului, vânatoarea si turismul.

O alta obligatie o constituie estimarea impactului indirect dar semnificativ pe care unele planuri sau proiecte le pot avea asupra zonelor de tip SAC, chiar daca acestea nu sunt afectate direct. Pe baza concluziilor unui studiu de evaluare, autoritatile competente de mediu nu vor aproba decât acele proiecte sau planuri care nu afecteaza integritatea Ariilor Speciale de Conservare (SAC). In cazul in care nu exista nici o solutie alternativa de evitare a impactului negativ determinat de derularea unui proiect sau a unui plan de importanta majora pentru interesul public, statul membru trebuie sa adopte toate masurile compensatorii necesare care sa asigure coerenta Retelei Natura 2000.

Obligatiile pentru monitorizarea habitatelor si speciilor

Statele membre sunt, de asemenea, obligate sa supravegheze si sa monitorizeze starea conservarii habitatelor naturale si a speciilor, cu o atentie speciala acordata habitatelor si speciilor considerate prioritare. Statele membre si Comisia vor sustine activitatile de cercetare si activitatile stiintifice necesare.

3.3. Oportunitatile oferite de Natura 2000

Interventia si activitatile umane au afectat aproape întregul continent European, ducând la aparitia unor habitate noi sau habitate 'semi-naturale'. Valoarea lor deriva din utilizarea resurselor naturale pe care le furnizeaza si, în acelasi timp, din faptul ca au devenit indispensabile înlocuind habitate

naturale astazi disparute sau care au devenit foarte rare. Ca urmare, conservarea multor habitate semi-naturale depinde de mentinerea practicilor agricole extensive, a fermelor zootehnice si a practicilor silviceⁱ. Conservarea naturii si dezvoltarea rurala sunt strâns interconectate în aceste zone. Acolo unde conservarea Ariilor Speciale de Conservare (SAC) depinde de practicile agricole, planurile si proiectele de conservare a naturii trebuie sa fie integrate, în mod adecvat, în cele de dezvoltare rurala. Astfel de zone sunt raspândite peste tot în Europa, inclusiv în statele central si est europene fiind, în general, asociate zonelor rurale aflate în recesiune economica.

Directiva Habitate încurajeaza mentinerea tuturor activitatilor economice care nu contravin obiectivelor de conservare a SAC, si care, în general, corespund practicilor agricole, zootehnice si silvice extensive traditionale. În cazul multor SAC, pentru mentinerea valorii lor naturale, va fi necesara continuarea acestor practici.

Desi directivele nu prevad în mod clar integrarea Retelei Natura 2000 în politicile sectoriale, fara îndoiala ca aceasta este cea mai buna cale de a o promova. De altfel, integrarea mediului în politicile sectoriale reprezinta în sine un obiectiv al politicii de mediu a UE, iar domeniile în care ar fi de dorit sa se faca aceasta integrare sunt agricultura, silvicultura, pescuitul, turismul, managemetul resurselor de apa, amenajarea teritoriului si transportul.

Una este alta, obligatiile prevazute de Directiva Habitate trebuie analizate într-un context mai larg. În cazul multor situri ale Retelei Natura 2000 (care trebuie protejate conform prevederilor din directivele relevante) dar si în alte zone va fi necesar sa se gaseasca formule de integrare a conservarii naturii si a dezvoltarii rurale. Aceste formule ar putea fi foarte complexe, dar ele se pot baza pe diverse instrumente financiare. De aceea, Reteaua Natura 2000 nu trebuie perceputa ca un impediment pentru activitatile economice, ci ca pe o forta motrice pentru reînnoirea activitatilor durabile care nu afecteaza obiectivele de conservare a naturii.ⁱⁱⁱ

Întrucât Natura 2000 constituie singurul cadru UE de integrare a naturii în planificarea utilizarii terenurilor, ea ofera înca o oportunitate. Aceasta

oportunitate este legata de posibilitatea realizarii unor programe si proiecte de cooperare transfrontiera care este unul dintre obiectivele noilor programe structurale de ajutorare.

3.4. Finantarea Retelei Natura 2000

Îndeplinirea obligatiilor privind Natura 2000 implica în mod evident costuri (Tabelul 1). Acestea depind de caracteristicile si de nevoile fiecărei Arie Speciale de Conservare. Directiva Habitate prevede asigurarea cofinantarii pentru anumite masuri de mentinere sau restaurare pentru speciile si habitatele prioritare. Statelor Membre li s-a cerut sa-si estimeze costurile masurilor de conservare pentru îndeplinirea obligatiilor ce le revin.

Din momentul în care un sit a fost desemnat ca Arie Speciala de Conservare, Statele Membre, cu acordul Comisiei Europene, vor identifica masurile esentiale si costurile asociate acestora. Aceasta informatie va fi utilizata pentru realizarea unui cadru de actiune cu masurile ce necesita cofinantare, stabilindu-se astfel cu claritate prioritatile.

Finantarea poate deveni o problema în cazul în care teritoriul national inclus în Natura 2000 este mare. Oricum, fiecare stat are propria sa strategie de conservare adaptata nevoilor proprii si, fiecare sit are propriile lui nevoi. Aceasta paleta larga de nevoi trebuie sa se reflecte în instrumente de finantare variate.

Tabelul 1: Relatia dintre obligatiile prevazute de Directiva Habitate si necesitatea implementarii acestora.

Obligatii	Nevoi si instrumente posibile
Mentinerea sau restaurarea habitatelor si speciilor la o stare favorabila de conservare(Art 2.2, Art 6.1)	Evaluarea starii, functiilor si nevoilor (cercetare) Management adecvat (interventie) Masuri legislative, administrative sau contractuale (reglementari)

Luarea în considerare a cerintelor economice, sociale si culturale si a caracteristicilor locale si regionale (Art 2.3)	Integrarea masurilor si politicilor în scopul promovarii dezvoltarii durabile (plan de management, constientizare, educatie)
Masuri pentru prevenirea deteriorarii si perturbarii (Art 6.2)	Evaluare riscurilor posibile (cercetare, supraveghere) Definirea capacitatii de suport (cercetare) Implementarea masurilor (plan de management, reglementari)
Asigurarea conexiunii generale între SAC si SCI (Art 6.4)	Masuri compensatorii Evaluarea Impactului de Mediu, Evaluarea Strategica de Mediu
Supravegherea starii de conservare (Art 11)	Monitoring Cercetare
Scheme voluntare	Nevoi si instrumente posibile
Cofinantare (Art 8)	Evaluarea masurilor esentiale si a costurilor asociate lor (plan de management)

4. Programele si instrumentele financiare ale UE pentru procesul de preaderare

4.1. Introducere

Diferentele socio-economice dintre regiuni afecteaza scopul general al coeziunii economice si sociale în cadrul UE. Pentru a reduce sau înlatura aceste diferente, pe lângă uniunea economica si monetara si piata comuna au fost introduse si instrumentele financiare ca un al treilea pilon al UE. Atât Fondurile Structurale cât si Fondul de Coeziune au propriile lor exigente de derulare a programelor. În cazul Fondurilor Structurale acestea sunt destul de complexe si reclama structuri administrative si abilitati specifice (vezi Anexa 1).

Aderarea la UE a noilor statelor candidate cu niveluri de dezvoltare diferite face ca mentinerea politicii de finantare sa constituie o prioritate. Recent, au fost dezvoltate noi instrumente menite sa asiste Statele Central si Est Europene în perioada de preaderare, programele si fondurile deja existente fiind în continuare deschise acestor state

Din punct de vedere al mediului exista întotdeauna doua aspecte majore care prezinta interes:

- a. proiectele finantate din fonduri europene n-ar trebui sa afecteze mediul, inclusiv biodiversitatea (de aceea sunt cerute informatiile de mediu si evaluarile de impact);
- b. fondurile ar trebui sa finanteze proiecte care sa protejeze mediul, inclusiv biodiversitatea

Dintre toate programele si fondurile UE, LIFE este singurul care are obiective specifice de mediu. El este bine cunoscut în Europa însa, pâna acum, dintre toate Statele Central si Est Europene, doar România l-a accesat. Alte instrumente, cu bugete mult mai mari, sunt destinate, în principal, dezvoltarii economice si sociale.

Exista trei mari instrumente financiare pentru procesul de preaderare pe perioada 2000 – 2006 :

- PHARE;
- ISPA;
- SAPARD.

Cel mai important din punct de vedere al bugetului este programul PHARE, cu 1600 milioane de Euro pe an pe perioada 2000 – 2006.

Instrumentul pentru Politici Structurale de Preaderare (ISPA) este un instrument nou, cu un buget de 1040 de milioane de Euro pe an si prevede finantari pentru proiecte de mediu si de investitii în transport.

Al treilea instrument, SAPARD a fost introdus cu scopul de a ajuta Statele Central si Est Europene sa depaseasca problemele structurale, acordând o asistenta timpurie sub forma programelor de dezvoltare rurala. El beneficiaza de alocarea sumei de 520 de milioane de Euro pe an.

Alte doua Initiative Comunitare sunt, de asemenea, de luat în considerare: Interreg III pentru cooperare transfrontiera, transnationala si interregionala, în care pot participa si State Central si Est Europene ca parteneri si Leader+ pentru dezvoltare rurala si care promoveaza cooperarea transnationala cu Statele Central si Est Europene(SCEE).

4.2. Programele de Ajutor Structural pentru tarile CEE

Pentru a pregati tarile candidate sa utilizeze Fondurile Structurale si de Coeziune si pentru a optimiza sprijinul acordat, toate instrumentele financiare de preaderare pentru perioada 2000 – 2006 (PHARE, ISPA si SAPARD), au fost reunite într-un cadru comun SPPSF. Intr-o oarecare masura, acest cadru seamana cu programarea Fondurilor Structurale (vezi de asemenea, Anexa 1). Mai mult chiar, SAPARD este aproape similar cu reglementarile UE privind dezvoltarea rurala, iar ISPA cu Fondul de Coeziune. Aceste similaritati se vor dovedi utile în finantarile ulterioare. Utilizarea fondului SAPARD va duce la scaderea procentului care va fi cheltuit din programele agro-ambientale.

Conform cu reglementarile UE în domeniul dezvoltării rurale acesta este de 50. El ilustrează potențialul acestor măsuri pentru momentul ulterior aderării.

Programele speciale de pregătire pentru Fondurile Structurale (SPPSF)

Programul PHARE urmărește să ajute țările candidate să-și dezvolte capacitățile de utilizare a fondurilor care vor deveni disponibile pentru ele până la și după aderare. El se va concentra pe sprijinirea proiectării politicilor structurale în țările candidate și pe promovarea și înțelegerea politicii structurale a UE prin intermediul cooperării administrative.

Beneficiind de cadrul oferit de SPPSF și recunoscând că politica economică și de coeziune reprezintă o prioritate majoră a acquis-ului comunitar, fiecărei țări candidate i s-a cerut să-și stabilească un Plan Național de Dezvoltare (PND) preliminar, ca anexa la Programul Național de Adoptare a Acquis-ului Comunitar. Acest plan trebuie să ajute țările candidate să-și dezvolte structurile administrative și abilitățile privind dezvoltarea regională ca cerințe pentru atingerea standardelor UE.

PND trebuie să fie similar cu cele din Statele Membre care operează cu Fondurile Structurale și să fie compatibil cu planurile și programele UE. Fiecare țară își va revizui periodic PND care, în timp, va trebui să devină Planul Național de Dezvoltare cerut de regiunile din Obiectivul 1 al UE (vezi și paragraful 1.2 din Anexa 1).

Planul Național de Dezvoltare trebuie să cuprindă:

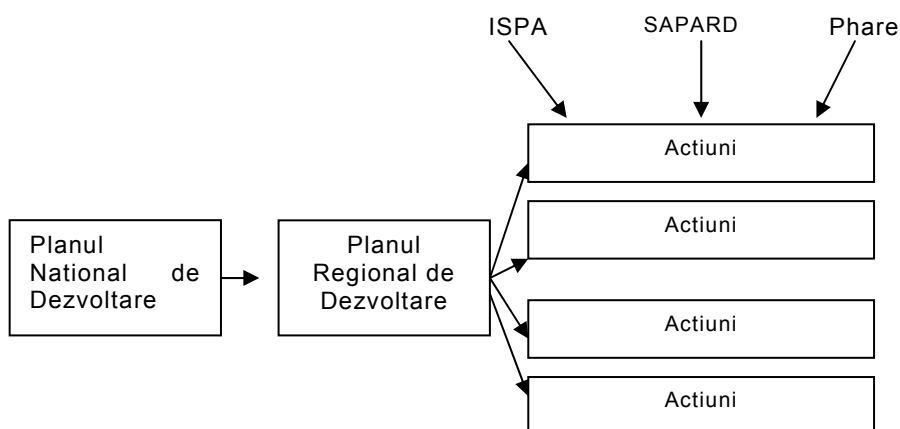
- o analiză a situației actuale a țării candidate, cu identificarea decalajelor critice privind dezvoltarea între țări și între țările candidate și UE;
- o descriere a strategiei prin care se ating prioritățile de dezvoltare în domeniul coeziunii economice și sociale;
- o planificare a modului în care vor fi utilizate contribuțiile financiare ale UE (PHARE, ISPA, SAPARD) și, unde este cazul, planificarea pentru alte instrumente financiare;
- măsurile pentru implementarea PND;
- o evaluare de mediu.

Aceste Planuri Nationale de Dezvoltare vor fi dezvoltate de autoritatile responsabile de la nivelul fiecarei tari si vor fi prezentate Comisiei. PND odata aprobat, acordarea de fonduri comunitare se va face catre Planurile de Dezvoltare Regionala (Figura 1). Acestea trebuie sa cuprinda :

- prioritatile regionale si relevanta lor pentru Planul National de Dezvoltare;
- o descriere a masurilor planificate pentru implementarea prioritatilor ;
- un plan financiar orientativ, contributia fiecarui fond, etc ;
- definirea beneficiarilor finali ;
- masurile pentru implementarea planului ;
- o evaluare de mediu.

Vor primi suport financiar doar masurile consistente, cu obiective si prioritati definite conform PND si care se concentreaza pe problemele structurale cele mai serioase. Tarilor candidate li se cere sa selecteze regiunile tinta si cele mai importante proiecte care vor primi sprijin financiar din parte UE.

Finantarile din fonduri PHARE, ISPA si SAPARD se vor face conform reglementarilor si procedurilor pentru fiecare program în parte.

Figura 1: Schema de interventie.

5. Fondul LIFE

5.1. Introducere

LIFE este un instrument UE specific pentru mediu si a fost stabilit în 1992. Nu este un Fond Structural. Obiectivul lui principal este sa contribuie la dezvoltare unei politici Comunitare de mediu, în particular, la integrarea mediului în alte politici si implementarea si completarea legislatiei de mediu. LIFE are trei componente majore : protectia naturii (LIFE-Natura), alte actiuni de aplicare a politicii si legislatiei de mediu comunitara (LIFE-Mediu) si LIFE pentru terte tari, care asigura asistenta tehnica acestei categorii de tari.

A doua perioada de aplicare a fondului LIFE s-a încheiat în 1999 si LIFE III a intrat în vigoare pe perioada 2000 – 2004 (Tabelul 2). A patra faza a fondului nu va fi discutata înainte de 2003.

5.2. Participarea tarilor candidate la aderare

Tarile candidate care se hotarasc sa participe la programul LIFE II sunt admise în aceleasi conditii ca si Statele Membre, dar cu anumite conditii stabilite în cadrul unor decizii luate de respectivele Consilii de Asociere. Ele trebuie, de asemenea, sa contribuie din fonduri proprii pentru a completa partial suportul acordat de PHARE. Totusi, pâna la sfârșitul programului Life II, România a fost singurul aplicant din rândul tarilor candidate si i s-au aprobat 11 proiecte nationale, 7 pentru conservarea naturii si 4 pentru alte

subiecte de mediu ceea ce înseamnă 1,9 milioane de Euro (Tabelul 3). LIFE III^{iv} este acum deschis țărilor candidate conform acordurilor de asociere și prevederilor decise de Consiliul de Asociere pentru fiecare țară candidată. În 2001 alte 5 Țări Central și Est Europene, Ungaria, Estonia, Letonia, România și Slovenia au participat cu proiecte la LIFE-Natura și LIFE- Mediu. În 2002, au fost selectate de Comisia Europeană 70 de noi proiecte, cinci țări candidate primind 78 de milioane de Euro dintr-un total de 130 de milioane de Euro reprezentând toate proiectele depuse.

Propunerile de proiecte pentru finanțare LIFE trebuie înaintate Comisiei de către autoritățile naționale conform procedurilor și la termenele stabilite de regulament (Vezi Anexa 4 pentru site-ul web)

În cazul în care proiectele implică mai multe țări, propunerea va fi înaintată de țară în care se află autoritatea sau organismul coordonator.

5.3. LIFE III-Natura

LIFE-Nature detine 47% din bugetul LIFE. Proiectele trebuie să contribuie la implementarea Directivelor Pasari și Habitate și a Rețelei Natura 2000. Conservarea naturii în țările candidate trebuie să se focalizeze pe :

- situri de importanță internațională care gazduiesc habitate și specii din Directiva Habitate (Anexele I și II din Directiva), sau habitate clasificate în Convenție de la Berna ca necesitând măsuri speciale de conservare ;
- situri de importanță internațională care gazduiesc specii de pasari din Directiva Pasari (Anexa I) sau specii clasificate în Convenția de la Berna ca necesitând măsuri specifice de conservare ;
- specii incluse în Anexa II sau IV ale Directivei Habitate sau în Anexa I a Directivei Pasari sau specii care nu sunt prezente în Comunitate dar sunt clasificate în Convenție de la Berna ca necesitând măsuri specifice de conservare.

5.4. Cum se procedează

Orice persoana sau organism stabilite legal pot face propuneri de proiect. În fiecare an Comisia publica un ghid pentru solicitantii potentiali privind modul de pregatire a propunerilor de succes, detaliile specifice si conditiile ca si termenele limita pentru depunerea proiectelor. Propunerile vor fi analizate la nivel national si apoi vor fi trimise Comisiei.

Comisia evalueaza propunerile dupa o procedura de selectie cu doua etape. În prima etapa vor fi excluse acele propuneri care nu îndeplinesc criteriile stabilite. Lista proiectelor respinse ca si a celor care au ramas în cursa este trimisa Statelor Membre pentru comentarii. În a doua etapa, Comisia evalueaza proiectele ramase. O propunere pentru selectie este trimisa Comitetului pentru Habitatare,² care selecteaza proiectele pe baza calitatii lor, a valorii lor ecologice si a contributiei lor la stabilirea Retelei Natura 2000. În final, Comisia analizeaza punctele de vedere ale Comitetului pentru Habitatare dupa care stabileste si aproba o decizie cadru pentru finantarea proiectelor. Fiecare beneficiar de finantare va fi anuntat.

LIFE finanteaza pâna la 50 % din costurile proiectelor. În cazuri exceptionale procentul poate creste pâna la 75 %, asa cum a fost cazul proiectelor din România.

5.5. Activitati eligibile

Dintre programele si instrumentele financiare UE, LIFE-Natura ofera cea mai mare flexibilitate pentru cofinantarea conservarii naturii si a fost utilizat pentru a finanta o gama larga de proiecte. Exemplele includ inventare de baza pentru identificarea Siturilor de Importanta Comunitara pentru dezvoltarea Retelei Natura 2000, aplicarea unor modele de management pentru situri, protectia si reabilitarea siturilor si speciilor. Actiunile finantate de LIFE pot fi grupate în 6 categorii :

Masuri pregatitoare

Acest tip de masuri include actiuni necesare pregatirii activitatilor de conservare, cum ar fi pregatirea administrativa (discutii, întâlniri), negocierile

---

² Comitetul Habitatare a fost constituit conform Directivei Habitatare. El este format din reprezentanti ai Statelor Membre si se afla sub presidentia Comisiei

cu detinatorii de interese din zonele care vor fi conservate, pregatirea planurilor de management si supravegherea siturilor.

Achizitia de terenuri

Se refera la cumpararea si arendarea de terenuri. Achizitia de terenuri trebuie bine justificata în cazul în care se doreste finantare din fondul LIFE.

Actiuni unice

Se refera la actiuni ca îndepartarea arbustilor sau adâncirea unei mlastini, actiuni care trebuie facute înainte ca un sit sa fie gestionat pentru conservarea naturii.

Actiuni periodice

Aceste actiuni sunt necesare pentru mentinerea habitatelor în conditii bune. LIFE acorda adesea finantare pentru investitiile initiale (echipament, proiecte pilot la scara mica, acorduri pe termen lung cu utilizatorii terenurilor, supraveghere).

Constientizarea publicului

Aceasta implica activitati de utilizare publica a unui sit (de exemplu : poteci, locuri pentru observarea pasarilor) si actiuni cu scopul de a disemina informatii privind proiectul (de exemplu : brosure, conferinte).

Managementul proiectului

Se refera la actiunile necesare desfasurarii proiectului, inclusiv personalul administrativ si echipamentele.

Tabelul 2: Rezumatul proiectelor finantate de LIFE 1992–2002^v

	LIFE I				LIFE II				LIFE III		
Anul	92	93	94	95	96	97	98	99	2000	2001	2002
Tarile eligibile					EUR 15			EUR 15+	-		EUR 15+

								1		4
Numarul de proiecte propuse	86	198	29 6	31 3	24 1	17 4	19 1		-	188
Proiecte finantate	35	22	47	72	63	60	85	94	-	70
Contributia LIFE (milioane EURO)	36,9	20,6	47,7	48,5	43,4	42,4	48	64,8		78
Contributia totala LIFE (milioane EURO)	153,7			198,6						130

Proiectele LIFE-Natura din România

Prima tara candidata care a primit sprijin din fondul LIFE a fost România în anul 1999. Proiectele românești LIFE-Natura au acoperit o gama larga de actiuni, de la restaurarea habitatelor la managementul speciilor, au avut diferite tipuri de beneficiari, de la universitati si ONG la organisme publice si organizatii administrative (Tabelul 3). În cele mai multe cazuri contributia LIFE a acoperit 75% din costurile eligibile.

Tabelul 3: Proiectele LIFE-Natura din România^{vi}

Anul	Titlu	Beneficiarul	Bugetul (euro)	Contributia LIFE (%)
99	Salvarea speciei Romanichthys valsanicola	Academia Romana	201.207	75
99	Managementul Parcului National Piatra Craiului	Institutul de Cercetare si Amenajari Silvice ICAS	274.448	75
99	Conservarea habitatelor naturale din Parcul National Bucegi	Agentia de Protectie a Mediului	122.967	65

99	Conservarea viperei de mlastina din România (vipera lui Orsini)	Institutul de Cercetare si Poiectare Delta Dunarii	255.87 7	50
99	Managementul Insulei Mici a Brailei	Universitatea Bucuresti	190.00 8	75
99	Restaurarea mlastinii Satchinez	Agentia de Protectie a Mediului	127.45 0	75
99	Rezervatia Poiana Narciselor din Dumbrava Vadului	Consiliul Judetean Brasov	80.664	75

5.6. LIFE III-Mediu

LIFE-Mediu detine 47% din bugetul LIFE. Acesta contribuie la dezvoltarea politicii de mediu comunitare prin promovarea tehnicilor si metodelor de integrare a mediului, de minimizare a impactului de mediu, managementul deseurilor si actiuni noi pentru mediu. Asistenta financiara poate fi ridicata la maximum 50 % din costurile eligibile.

La prima vedere acest instrument nu pare a prezenta vreun interes pentru Natura 2000 ceea ce nu este adevarat. El poate oferi oportunitati interesante pentru conservarea naturii prin dezvoltarea de noi strategii de dezvoltare durabila ca în cazul proiectelor de tipul 'proiecte demonstrative de integrare a mediului în planificarea utilizarii terenurilor'.

Vor fi stabilite de Comisie si publicate în Jurnalul Oficial al Comunitatii Europene linii directoare pentru proiectele demonstrative. Ele vor promova sinergia între actiunile demonstrative si principiile politicii comunitare de mediu în scopul asigurarii dezvoltarii durabile.

Proiectele trebuie sa întrunesca urmatoarele criterii:

- sa asigure solutii pentru o problema care apare frecvent în UE, sau de mare interes pentru Statele Membre ;

- sa utilizeze tehnologii sau metode inovative;
- sa constituie un exemplu sau sa îmbunătătească situația curentă;
- sa joace un rol demonstrativ și sa promoveze aplicarea practică de tehnologii favorabile protecției mediului;
- sa vizeze dezvoltarea și transferarea experienței pentru situații similare;
- sa promoveze cooperarea în domeniul mediului;
- sa promoveze durabilitatea în activitățile socio-economice prin crearea directă și indirectă de locuri de muncă.

Costurile neeligibile sunt:

- cumpărarea de terenuri;
- studii care nu se adresează în mod specific obiectivului;
- investiții în infrastructura majoră sau investiții de natură structurală neinovativă, inclusiv activități care deja se desfășoară la scară industrială;
- activități de cercetare și dezvoltare tehnologică.

5.7. Proiecte LIFE-pentru Tarile din categoria a treia

Tarile candidate primesc suport financiar prin programul LIFE pentru Tarile terte pentru acțiuni de asistență tehnică în vederea stabilirii de structuri administrative de mediu în țările din a treia categorie (Albania, Bosnia Herțegovina, Croația, Ciprus, Egipt, Israel, Iordan, Liban, Malta, Maroc, Siria, Tunisia, Turcia și West Bank, Gaza și litoralul Baltic al Rusiei). În 2001/2002 au sosit la Comisia Europeană 92 de propuneri de proiecte din care au fost finanțate 28 cu un total de 9 milioane de Euro.

6. Programul PHARE

6.1. Introducere

Programul PHARE a fost initiat in 1989 pentru a asista Polonia si Ungaria în procesul de tranzitie (PHARE Fonduri pentru sprijinirea reconstructiei economice a Poloniei si Ungariei).^{vii} Programul s-a extins rapid în alte tari candidate iar bugetul sau a crescut. El a fost adaptat cererii generate de nevoile economice si sociale ale acestor tari. Înca de la început programul s-a focalizat sprijinul în situatii critice si pe reforma institutionala.

În 1994, PHARE a fost identificat ca fiind instrumentul principal pentru strategia de preaderare. De atunci, tipurilor de asistenta anterioare li s-au adaugat altele cum ar fi asistenta tehnica pentru procesul de apropiere legislativa si a standardelor ca si asistenta finaciara pentru infrastructura.

Programele multi-aniuale sunt stabilite cu tarile partenere. Aceste programe se constituie ca parte a strategiei de preaderare si includ un acord de implementare a programului PHARE în strategie si realizarea unui buget orientativ. Programele Nationale sunt componentele principale ale programului PHARE si acopera 80% din bugetul acestuia. Au fost, de asemenea, dezvoltate programe tranfrontiere, multi-nationale, orizontale sau cu beneficiari multipli.

6.2. Noul Program PHARE 2000–2006

În 1997, conform recomandarilor Comisiei, PHARE s-a transformat din program 'la cerere' în program 'de aderare' destinat sprijinirii tarilor candidate în pregatirile pentru aderarea la UE. Programul se concentreaza pe acordarea sprijinului pentru prioritatile stabilite în Parteneriatul de Aderare (vezi Capitolul 2.7).

În perioada 2000–2006 PHARE se va focaliza pe prioritatile principale.^{viii}

Prima se refera la dezvoltarea institutionala – îmbunatatirea capacitatii institutionale si administrative a tarilor candidate în scopul adoptarii si implementarii acquis-ului comunitar. Aproximativ 30% din resursele PHARE vor fi alocate acestui obiectiv, iar asistenta se va acorda pentru :

- implementarea *acquis-ului comunitar* si pregatirea pentru participarea la politicile UE ;
- îndeplinirea criteriilor stabilite la Copenhaga.

Cea de-a doua prioritate este de a sprijini investitiile necesare reducerii dezechilibrului economic produs de adoptarea *acquis-ului comunitar* în tarile candidate si pentru a aduce industria si infrastructura la standardele UE. Pentru aceasta prioritate se va aloca restul de 70 % din bugetul PHARE :

Exista patru grupe de programe PHARE:

- programe de Cooperare Transfrontiera;
- programe nationale;
- programe multi-nationale;
- programe cu mai multi beneficiari.

Pentru perioada 2000 – 2006 bugetul anual PHARE este de aproximativ 1,6 miliarde EURO (în 1999: 1,57 miliarde de EURO; în 2001: 1,620 iar în 2002: 1,664). Suportul financiar este împartit în mod corect, acordându-se o atentie particulara acelor tari candidate care au cel mai mult nevoie de sprijin. Alocarile multi-anzuale nationale orientative sunt stabilite de Comisie si reflecta numarul de locuitori si PIB-ul pe cap de locuitor, dar tine cont si de performantele anterioare, nevoile specifice fiecarei tari ca si de progresele înregistrate în procesul de aderare. Din bugetul anului 2002, 250 de milioane de EURO ramase nealocate vor constitui rezerve pentru eforturi suplimentare privind dezvoltarea institutionala în toate tarile PHARE.

6.3. Programul de Cooperare Transfrontiera

Reglementarea privind Cooperarea Transfrontiera^{ix} stabileste regulile de finantare a actiunilor de natura structurala în zonele de frontiera ale tarilor central si est europene. Cunoscuta ca PHARE-CBC, acest program promoveaza dezvoltarea cooperarii între state, regiuni si grupuri de interes din zonele de granita ale UE si între tarile vecine Central si Est Europene.

Principalele obiective ale programului sunt:

- sprijinirea regiunilor de frontiera ale Tarilor Central si Est Europene sa-si rezolve problemele de dezvoltare specifice;
- încurajarea crearii si dezvoltarii unor retele de cooperare transfrontiera si cu alte retele din UE.

Aceste obiective sunt similare cu cele ale Initiativei Comunitare Interreg, care are câteva exemple bune pentru modul în care fondurile pot fi utilizate în scopul protejării naturii în arii protejate situate în zone de frontiera.

Reglementarea privind Cooperarea Trensfrontiera contine lista actiunilor care pot beneficia de finantare din acest program. Desi, nici una nu se refera explicit la conservarea naturii sau dezvoltare durabila, totusi unele actiuni ar putea prezenta interes pentru ariile protejate :

- Protectia mediului, ca de exemplu managementul deseurilor, managementul de mediu si prevenirea poluarii, probleme a caror gravitate creste în apropierea granitelor;
- Masurile agricole si de dezvoltare rurala, si în mod particular proiectele care faciliteaza cooperarea transfrontiera;
- Masuri privind instruirea si ocuparea fortei de munca;
- Dezvoltare economica locala, inclusiv turism;
- Initiative de ocupare a fortei de munca locala, educatie si instruire.

Programul stabileste ca trebuie acordata o atentie speciala masurilor care implica cooperare transfrontaliera. Autoritatile locale si regionale din zonele de granita trebuie sa conlucreze si sa stabileasca împreuna structuri de management pentru a intensifica cooperarea între agentiile publice si organizatiile non-profit. Programul poate, de asemenea, sa finanteze planuri de dezvoltare pentru regiunile de frontiera, formularea de programe si identificarea de proiecte, studii de fezabilitate, implementarea programelor si monitoringul si/sau evaluarea studiilor.

Comitetele reunite de cooperare trebuie sa puna la punct pentru fiecare zona de granita programe multi-anzuale si sa implementeze aceste programe.

Aceste programe trebuie sa includa strategii de dezvoltare comune, sa stabileasca prioritati pentru regiunea respectiva considerata ca o singura entitate socio-economica si geografica si sa stabileasca prevederi pentru o implementare comuna. În fiecare an, comitetele vor stabili un set de proiecte comune în conformitate cu programele multi-anuale. Comisia analizeaza aceste programe si orice alte recomandari facute de comitete si formuleaza propuneri de program pentru fiecare regiune de frontiera.

6.4. Programe nationale si multinationale

Parteneriatul de Aderare stabileste temeiul pentru Programele Nationale PHARE. In fiecare an Comitetul pentru managementul PHARE informeaza fiecare tara asupra alocatiilor multi-anuale si anuale. Programele nationale si transfrontiere au drept cadru de dezvoltare Parteneriatul de Aderare si sunt incluse în Planul National de Dezvoltare.

Programele multi-nationale stimuleaza cooperarea între Statele Centrale si Est Europene în zone de interes comune si cresc nivelul de comunicare si înțelegere între state. Conform noilor linii directoare PHARE, aceste programe vor fi utilizate doar acolo unde Parteneriatul de Aderare a identificat o prioritate într-un sector în care exista o justificare clara pentru dezvoltarea unor astfel de programe.

Numarul programelor multi-nationale a fost redus de la 25 înainte de 1997 la 10 în 1999 iar numarul lor va continua sa scada.

Pentru perioada 2000-2006, Comisia intentioneaza sa gaseasca o noua Institutie Financiara Internationala partenera care sa completeze actualul parteneriat cu EBRD (Ifc, Nefco,etc), sa îmbunatateasca transparenta prin rapoarte regulate si întâlniri cu statele si sa asigure o reforma pe scara larga în administratia publica a fiecărei tari. Programele multi-nationale vor fi putine si în viitor.

Câteva programe multi-nationale:

- CREDO, care promoveaza cooperarea transfrontiera în regiunile de granita ale UE;

- Programe de parteneriat pentru proiecte de dezvoltare economica;
- LIEN pentru grupurile defavorizate si minoritati ;
- Consensus;
- Democratie.

6.5. Cum se procedeaza

Programele PHARE National si pentru Cooperare Transfrontaliera trebuie sa fie elaborate pe baza prioritaticilor stabilite în Parteneriatul de Aderare, iar masurile implementate prin PHARE trebuie sa reflecte aceste prioritati. În fiecare an comitetul de management pentru PHARE trebuie informat în privinta alocatiilor multi-anuale si anuale pentru fiecare tara.

6.6. Programe cu Beneficiari Multipli

Începând cu 1998 focalizarea pe programe mlti-nationale a fost redirectionata pe domenii prioritare pentru preaderare comune tarilor candidate ca: mediul, justitia, interne si proprietatea intelectuala. Aceasta abordare a dus la prioritizarea programelor nationale. Ca urmare programele non-nationale s-au trasformat în programe cu beneficiari multipli concomitent cu scaderea semnificativa a numarului unor astfel de programe. Scopul consta în vizibilitatea tuturor programelor cu implicatii echivalente din partea tuturor tarilor beneficiare, simplificarea procedurilor de programare si implementare si completarea programelor nationale.

Dezvoltare institutionala

Principalele instrumente pentru dezvoltare institutionala sunt Asistenta Tehnica prin TAIEX si Programele de Twinning.

TAIEX (Oficiul pentru Asistenta Tehnica în Schimbul de Informatii)

TAIEX este o institutie cheie pentru mecanismele de sprijin în vederea aderarii. Rolul sau este de furniza informatii si expertiza pentru acquis-ul comunitar, mai ales în domeniul mediului si al transportului. El lucreaza ca agent intermediar în transferul expertizei dinspre organismele publice si semi-publice din Statele Membre catre contrapartidele lor din Tarile Asociate. TAIEX are un serviciu de asistenta la nivel sub-national care asigura support pentru transpunerea efectiva a legislatiei UE în sectoare specifice la nivel regional si local, ajutând la o mai buna înțelegere mai buna a implicatiilor adoptarii legislatiei europene. Grupul tinta principal al TAIEX sunt functionarii publici de la nivelul autoritatilor regionale si locale si din departamentele descentralizate ale administratiei centrale. Serviciul Multi-Country asigura instruire si informatii pentru tarile candidate dar si pentru Malta, Cipru si Turcia acoperind o gama larga de teme referitoare la acquis-ul comunitar.

Sarcinile principalele ale TAIEX sunt:

- sa asigure asistenta tehnica si sfaturi privind transpozitia, implementarea si întarirea acquis-ului comunitar (experti, seminarii, workshopuri si vizite de studiu) ;
- sa actioneze ca agent pentru Tarile Asociate prin colectarea si punerea la dispozitie a informatiei privind acquis-ul comunitar ;
- sa asigure instrumente pentru baze de date Tarilor Asociate pentru facilitarea si monitoringul progresului apropierei legislative si pentru identificarea tipurilor de asistenta necesare.

O parte din serviciile pe care le ofera sunt:

- documentatie;
- sa puna la dispozitie experti;
- instruire;
- schimb de functionari;
- informatie si sfaturi privind alinierea la acquis-ul comunitar;
- servicii privind bazele de date;

- asistenta la nivel sub-national: workshopuri pentru administratia centrala din domeniul mediului, asigurarile publice, ajutoare de stat, transport, etc.

Programele de Twinning: un instrument pentru dezvoltare institutionala (finantat prin PHARE)

Twinningul este un instrument pentru sprijinirea tarilor candidate (inclusiv a Ciprului) în adoptarea acquis-ului comunitar. Consilierii UE dintr-un minister sau din alt organism aprobat din Statele Membre pot lucra într-un proiect în ministerele corespunzatoare din tarile candidate. Twinningul sprijina proiecte specifice si ajuta la dezvoltarea relatiilor pe termen lung între Statele Membre actuale si viitoare. El va aduce tarile candidate mai aproape de diversitatea practicilor din cadrul UE.

Primul pas în Twinning este evaluare nevoilor fiecărei tari candidate în domeniile prioritare stabilite de Parteneriatul de Aderare. Aceste nevoi vor deveni apoi proiecte preliminare care vor fi evaluate de Comisia Europeana. Apoi, pentru proiectele aprobate, Statele membre sunt invitate sa propuna cai de satisfacere a nevoilor identificate.

Investitii

Investitiile PHARE se fac în cadrul Planului National de Dezvoltare în conformitate cu urmatoarele obiective:

- cheltuieli în sectorul productiv cu scopul diversificarii activitatilor economice si dezvoltarii sectorului privat ;
- revigorarea resurselor umane cu scopul îmbunatatirii ocuparii fortei de munca, dezvoltarii de parteneriate, încurajarii adaptabilitatii afacerilor si consfintirii egalitatii sanselor;
- dezvoltarea infrastructurii pentru domeniul afacerilor cu focalizarea pe proiecte de infrastructura de care beneficiaza direct sectorul productiv si cel al afacerilor locale.

PHARE nu sprijina proiectele de investitii din anumite domenii cum ar fi mediul si agricultura, care sunt eligibile pentru ISPA si respectiv SAPARD.^x

Proiectele privind masuri interregionale si transnationale (Interreg) pot fi finantate în Tarile Central si Est Europene prin programe PHARE, ISPA sau SAPARD.

6.7. Oportunitati pentru conservarea naturii

Oportunitatile oferite de PHARE în domeniul conservarii naturii sunt echivalente celor oferite celorlalte sectoare. Unele activitati în cadrul Programului PHARE pentru Cooperare Transfrontiera pot fi legate de conservarea naturii. De exemplu, programe comune de conservare în cazul ariilor protejate aflate de-o parte si de alta a unei granite pot face parte din obiectivele mai largi referitoare la dezvoltarea locala. Aceste programe ar putea consta în crearea de locuri de munca prin ecoturism sau în promovarea unor produse agricole obtinute ca urmare a conservarii sau a practicilor agricole care intervin în mentinerea habitatelor si speciilor. Este important de specificat ca aceste situri nu trebuie sa aiba granite comune, dar ele trebuie sa se afle în regiuni eligibile – o cerinta care este mult mai importanta în cazul Interreg, care necesita participarea Statelor Membre.

S-a mentionat aici doar suportul acordat de UE nu si cel bilateral care poate fi furnizat de orice Stat Membru.

Din mai multe puncte de vedere si alte programe pot fi si ele interesante. De exemplu, programul de Twinning poate fi utilizat pentru obtinerea de suport si asistenta pentru Natura 2000 din partea unor experti si pentru obtinerea oricarui tip de asistenta în cadrul Programului National.

Caseta 1. Exemplu: Evaluarea impactului Directivelor Pasari si Habitate în Ungaria(1999)

Scopul proiectului a fost sa sporeasca capacitatea ministerului mediului de transpunere si implementare a celor doua directive si sa evalueze nevoile financiare si institutionale.

Proiectul a fost realizat de de o companie privata din Ungaria, cu doi consultanti externi din Marea Britanie si respectiv din Spania, având o experienta relevanta în tarile lor.

Proiectul a fost inclus in Programul de Integrare Europeana, un program de transpunere a acquis-ului comunitar în legislatia Ungariei si de informare a oficialilor din guvern privind problemele din UE.

Caseta 2. Exemplu: Programul de schimb de experienta Europarc (1998–2000)^{xi}

Obiectivul principal al progamului de schimb de experienta a fost dezvoltarea durabila, conservarea naturii si biodiversitatea în tarile PHARE. Programul a primit 1.5 milioane de EURO pentru perioada 1997 – 2000 din Programul PHARE Multi-national pentru mediu.

Telurile lui au fost:

- îmbunătățirea managementului ariilor protejate pentru conservarea peisajelor naturale;
- largirea și consolidarea rețelei Pan-europene de arii protejate prin stabilirea unor legături durabile între ariile protejate din UE și cele din Tarile Central și Est Europene;
- armonizarea standardelor de conservare a naturii între țările PHARE și UE;
- ridicarea nivelului de conștientizare publică în Tarile Central și Est Europene;
- alegerea de arii protejate care să servească drept zone pilot pentru dezvoltare durabilă.

A fost organizat un număr mare de cursuri, workshopuri și schimburi în domeniul educației de mediu, managementului integrat, amenajării de facilități pentru vizitatori, îndrumării pentru activități durabile în zone agricole și al ecoturismului. Au fost semnate acorduri de cooperare și acum, au loc diverse activități comune care se desfășoară în arii protejate din diferite țări ale UE și Central și Est Europene (Franța și Polonia, Slovacia și Marea Britanie) și în arii protejate din țări Central și Est Europene (Ungaria și Slovacia).

7. SAPARD

7.1. Introducere

Programul Special de Actiune pentru Sprijinirea Agriculturii si a Dezvoltarii Rurale în vederea Preaderarii (SAPARD)^{xii} este un fond nou pentru tarile candidate din Centrul si Estul Europei si își are originea în recomandările Agendei 2000. Scopul lui este sprijinirea SCEE pentru depasirea problemelor structurale prin acordarea unei asistente timpurii în programe rurale specifice

Regulamentul SAPARD este foarte similar noului Regulament UE pentru Dezvoltare Rurala.^{xiii} El acopera o gama larga de masuri care trebuie dezvoltate de Statele Membre, multe existând deja de mai multi ani. Aceste masuri includ promovarea de metode agricole de productie compatibile cu protectia mediului si conservarea peisajului cunoscute ca masuri 'agro-ambientale'. Familiarizând SCEE cu politica de dezvoltare rurala, SAPARD reprezinta un instrument important pentru pregatirea perioadei ulterioare aderarii.

7.2. Obiectivele SAPARD

Principalele obiective ale programului SAPARD:

- Sa sprijine dezvoltarea agricola si rurala a aplicantilor din SCEE în perioada de preaderare;
- Sa rezolve problemele prioritare specifice în atingerea durabilitatii în sectorul agricol si zonele rurale;
- Sa sprijine implementarea politicii agricole comuna.

Pentru atingerea acestor obiective Regulamentul SAPARD identifica o lista de prioritati ce vor fi incluse într-un plan conform unor reguli stabilite de reglementari ulterioare.^{xiv}

Bugetul alocat pentru SAPARD este de aproximativ 520 de milioane de EURO pe an pentru perioada 2000 – 2007 (vezi Tabelul 4). Contributia comunitara creste pâna la 75% din totalul cheltuielilor pentru fiecare masura dar în unele cazuri poate fi si de 100%.

Tabelul 4: SAPARD: alocarile bugetare anuale (mii Euro la preturile din 1999)^{xv}

Bulgaria	52.124
Republica Ceha	22.063
Estonia	12.137
Ungaria	38.054
Lituania	29.829
Latvia	21.848
Polonia	168.683
România	150.636
Slovenia	6.337
Slovacia	18.289
Total	520.000

7.3. Cum se procedeaza

Autoritatile competente din fiecare tara solicitatoare trebuie sa pregateasca un plan adecvat nivelului geografic, dimensiunilor tarii si nevoilor lor. Planurile pot acoperi perioade de pâna la 7 ani (2000-2006).

Sprijinul financiar va fi acordat în functie de conditiile stabilite în Programul de Parteneriat pentru Aderare al fiecărei tari si, în toate cazurile, planul trebuie sa stabileasca masuri prioritare pentru îmbunatatirea eficientei pietei, a calitatii si standardelor de sanatate ca si pentru mentinerea si crearea de noi locuri de munca în zonele rurale.

Planurile trebuie sa contina informatia specificata în regulament. Principalele cerinte sunt:

- o descriere cantitativa a situatiei actuale. Aceasta trebuie sa evidentieze neconcordanțele, deficiențele si posibilitățile de dezvoltare dar si informatii de baza privind monitorizarea si evaluarea viitorare a planului;
- o descriere a strategiei propuse, obiectivele ei, prioritățile si întinderea geografica;
- o evaluare a impactului economic, social si de mediu;
- informatii financiare, care sa rezume resursele pentru fiecare prioritate si un profil financiar orientativ pentru fiecare sursa de finantare acoperita de program, pe fiecare an în parte ;
- o descriere a masurilor prin care va fi implementat planul. Aceasta trebuie sa includa o definitie a beneficiarilor finali ai fiecărei actiuni, schemele pentru ajutor si informatiile necesare pentru aplicarea regulilor de competitie;
- prevederi pentru asigurarea implementarii programului. Inklusiv monitorizare si evaluare.

Planurile au fost înaintate Comisiei în Decembrie 1999. Comisia a evaluat planurile utilizând următoarele criterii:

- concordanta cu regulamentul;
- angajamentele din Parteneriatul de Aderare;
- principiile Programului National pentru Adoptarea Acquis-ului Comunitar;
- prevederile Acordurilor Europene;
- obiectivele politicii agricole comune.

Odata programul aprobat se creaza un comitet responsabil de urmarirea si monitorizarea programului. Managementul programelor SAPARD va fi complet descentralizat. Fiecare tara candidata trebuie sa stabileasca o agentie SAPARD pentru a asigura utilizarea si managementul adecvat al programului.

7.4. Oportunitati pentru conservarea naturii

Regulamentul SAPARD identifica o serie de prioritati care pot fi incluse în plan, cele mai multe dintre ele nefiind direct legate de conservarea naturii. Totusi, din punct de vedere al integrarii, SAPARD ofera o mare varietate de masuri care intereseaza conservarea naturii (vezi Tabelul 5). Aceste masuri pot fi utilizate pentru generarea de venituri în ariile protejate din turism sau din vânzarea de produse de calitate rezultate din practicile de agricultura durabila care au rol important în mentinerea unor habitate. (Casete 4 si 6)

Tablul 5: Prioritatile programului SAPARD relevante pentru conservarea naturii

Prioritatile programului SAPARD	Relevanta pentru conservarea naturii
Investitii în fermele agricole	Prevenirea poluarii în zone sensibile (de ex. zonele umede)
Îmbunatatirea prelucrării și valorificării produselor	Valorificare produselor ecologice din ariile protejate
Îmbunatatirea structurii pentru controlul calitatii alimentelor și protecție consumatorului	Îmbunatatirea calitatii produselor ecologice din ariile protejate
Metode de producție agricolă care să protejeze mediul și peisajul	Agricultura extensivă, reducerea intrărilor în agricultură, reducerea eroziunii
Dezvoltarea și diversificarea activităților economice	Promovarea turismului natural Valorificarea ariilor protejate prin turism
Reabilitarea și dezvoltarea satelor și protecția și conservarea tradițiilor rurale	Conservarea peisajului cultural Conservarea sistemelor agricole care păstrează valorile naturale
Îmbunatatirea instruirii	Educație privind - Metodele agricole de protecție a mediului și peisajului - Calitatea produselor din ariile protejate
Silvicultura, inclusiv împădurirea zonelor agricole	Promovarea speciilor native Îmbunatatirea situației pădurilor Împădurirea siturilor degradate Prevenirea eroziunii
Asistența tehnică pentru măsurile mai sus menționate	

Măsurile agro-ambientale sunt unele dintre cele mai populare măsuri din Regulamentul SAPARD. Există o mare varietate de măsuri care promovează

metodele de productie prietenoasa fata de mediu si peisaj (Caseta 3). Ele ofera o serie de oportunitati pentru managementul si conservarea naturii si siturile Natura 2000 prin reducerea efectelor agriculturii intensive, mentinând practicile agriculturii extensive sau promovând anumite practici de management.

Pentru Natura 2000 sunt importante patru mari categorii de masuri:

- agricultura neecologica care aduce beneficii de mediu

Reducerea cantitatii de îngrasaminte minerale, pesticide si apa, mentinerea perdelelor de protectie între suprafetele arabile si conservarea resurselo genetice, reducerea numarului de animale etc., masuri care pot reduce impactul negativ al agriculturii intensive. Scopul lor este de a recupera biodiversitatea pierduta;

- mentinerea terenurilor pe care se practica agricultura extensiva

Aceste masuri include mentinerea sistemelor agricole extensive traditionale, încurajarea mentinerii unui septel cu numar mic de animale, reducerea aportului de fertilizatori, apa si pesticide, pasunat parcimonios, etc. În aceste cazuri, sprijinul financiar acordat ajuta conservarea biodiversitatii previne abandonul terenurilor din zonele marginale;

- managementul terenurilor abandonate

Acesta urmareste reabilitarea si restaurarea habitatelor prin cultivarea unor specii de interes, mentinerea zonelor umede si alte masuri. Contractele se încheie trebuie facute pe o perioada minima;

- proiecte de instruire si demonstrative

Acest grup de actiuni este util pentru instruirea fermierilor în privinta tehnicilor si practicilor adecvate, contribuind la o mai deplina constientizare a problemei conservarii naturii si stimulând realizarea de proiecte experimentale si demonstrative.

Totusi, regulamentul implementarii Programului SAPARD reduce schemele agro-ambientale la proiecte pilot. Experienta practica în domeniul administrativ si agricol trebuie dobândita înaintea implementarii schemei. Aproximativ 5-6 % din bugetul SAPARD este destinat masurilor agro-ambientale. Aceste programe pilot pot avea efecte importante în ceea ce priveste modul de abordare a problemelor agricole din situarile Natura 2000.

Caseta 3. Schemele agro-ambientale implementate în UE care pot servi drept scheme pilot

- promovarea practicilor agricole care reduc poluarea din agricultura. De exemplu, reducerea cantitatii de îngrasaminte minerale, apa si pesticide utilizate în agricultura, introducerea si mentinerea unor metode de agricultura biologica;
- obtinerea de recolte si cresterea animalelor prin metode mai apropiate de cele extensive; conversia culturilor ierboase în terenuri pentru pasunat extensiv;
- reducerea numarului de capete de animale;
- utilizarea de practici compatibile cu cerintele de protectie a mediului si conservare a resurselor naturale, a ariilor naturale si a peisajului ;
- cresterea de rase locale aflate în pericol;
- cultivarea de varietati de plante amenintate de eroziune genetica;
- mentinerea terenurilor agricole si împadurite abandonate;
- abandonarea unor terenuri agricole pentru scopuri de mediu, în special transformarea lor în rezervatii, biotopi sau arii protejate si pentru protectia resurselor de apa;
- managementul unor terenuri pentru acces public si odihna;
- masuri de îmbunatatire a instruirii fermierilor în ceea ce priveste metodele compatibile cu protectia mediului.

Implicatiile programului SAPARD pentru Natura 2000, depind de consistenta profesionala programelor dezvoltate de autoritatile competente. Prioritatile

din regulement au doar valoare de îndrumari. În continuare, alte doua aspecte importante necesita atentie :

- definirea fiecărei masuri: Fiecare prioritate trebuie dezvoltata conform regulamentului de implementare care, în cele mai multe cazuri, face referire la Regulamentul Dezvoltării Rurale. Aceasta este o problema cheie pentru ca de definirea masurilor depinde daca ele sunt sau nu utile pentru Natura 2000. De exemplu, pot fi utilizate recompense pentru stimularea anumitor masuri sau obiective si prioritati;
- suprafata geografica: unele masuri pot fi implementate doar în anumite zone specifice. De exemplu, o regiune în care eutrofizarea este o problema prioritara poate fi subiectul unor masuri de prevenire a poluarii prin utilizarea îngrasamintelor naturale.

Masurile de împadurire sunt un bun exemplu. Prin recompense mai mari pentru speciile cu importanta ecologica ar putea fi promovata utilizarea lor – un obiectiv de mediu. Impadurirea poate fi restrictionata la anumite zone si la folosirea unor specii adaptate la conditiile locale. În alte zone, de exemplu acolo unde exista si habitate în loc deschis importante, împadurirea poate fi interzisa.

Caseta 4. Exemplu: Programul de regenerare North York Moorland ³

Acest program are drept scop îmbunătățirea managementului unor habitate speciale din North York Moors National Park, un parc natural nelocuit. Parcul cuprinde 50 000 ha de mlastini termale, mentinute traditional prin pasunat extensiv si prin management pentru vânărea potârnicilor.

În ultimii zeci de ani, parcul a suferit un declin al managementului activ datorita unei combinatii între diminuarea veniturilor provenite din agricultura si lipsa fortei de munca. Consecinta a fost modificarea habitatelor (reducerea suprafetei mlastinilor, raspândirea ferigilor) însoțita de cresterea riscului de aparitie a bolilor asociate capuselor oilor si parazitilor care se dezvoltă în iarba nepasunata.

Programul de Regenerare Moorland a fost pus în aplicare pentru a inversa tendinta de declin din management si amenintarile la adresa vietii salbatice. El se adreseaza acestui declin prin identificarea de legaturi între toti factorii implicati : cresterea numarului de oi, vânărea potârnicilor, bunul management al mlastinilor, conservarea naturii si a peisajului si turismul.

Programul este condus de un parteneriat format din detinatorii de interese din zona si organizatii care includ fermieri, proprietari, agentii de mediu si ONG. Obiectivele programului sunt :

- reducerea ratei mortalitatii mieilor si puilor de potârniche cauzate în general, de bolile generate de capuse, îmbunătățindu-se astfel, sanatatea si calitatea mieilor si a potârnicilor care vor putea fi valorificate; ceea ce
- va crește valoarea economica a mlastinilor, va lua amploare ocuparea fortei de munca si a siguranta afacerilor rezultate din utilizarea terenurilor;
- cresterea si mentinerea unei valori ridicate a mediului în care viata salbatica, cultura umana si peisajul sa persiste si în viitor.

Aceste scopuri vor fi atinse în doua etape. Prima etapa ofera fermierilor si proprietarilor de terenuri ajutor financiar pentru îmbunătățirea calitatii vegetatiei higrofile si a calitatii si sanatatii oilor si potârnicilor. Cea de-a

---

³ Studiu de caz prezentat de Janet Dwyer în proiectul "Fondurile structurale 2000-2006: conservarea naturii,

doua etapa se refera la stimulente economice pentru continuarea managemetului mlastinilor dupa încetarea acordarii ajutoarelor financiare prin îmbunatatirea oportunitatilor de comercializare atât a oilor cât si a potârnicilor.

Ca o consecinta, rata de supravietuire a mieilor a crescut cu 10 procente, recolta de potârnicichi a crescut cu 11 procente, s-au creat noi locuri de munca si multe persoane au fost ajutate sa-si mentina nivelul veniturilor.

Aceste actiuni au fost suportate din fonduri EAGGF pentru 36 % din bugetul total. Actiuni asemanatoare pot fi dezvoltate si în cazul programului SAPARD.

8. ISPA

8.1. Introducere

Alaturi de Programul SAPARD, Agenda 2000 a prevazut si crearea unui Instrument pentru Politici Structurale de Preaderare (ISPA).^{xvi} Scopul lui principal este pregatirea tarilor candidate din Centrul si Estul Europei pentru standardele de mediu, transport si comunicatii cerute de aderare. Investitiile în mediu si transporturi trebuie echilibrate, scopul ISPA fiind foarte similar cu cel al Fondului de Coeziune care opereaza în unele State Membre din 1992.

Proiectele sunt selectate si aprobate pe baza programelor nationale de transport sau de mediu incluse în Parteneriatul de Aderare.

ISPA va beneficia de un buget de 1040 milioane Euro pe an pentru perioada 2000-2006, buget care va fi împartit în mod egal între proiectele de infrastructura de mediu si cele de transport. Trebuie stabilit în ce masura infrastructura de mediu eligibila pentru ISPA, poate acoperi infrastructura ecologica necesara Retelei Natura 2000.

Comisia decide bugetele care vor fi alocate Tarilor Centrale si Est Europene pe baza criteriilor privind numarul de locuitori, PIB-ului si suprafata de teren pe persoana (Tabelul 5). Asistenta ISPA se va ridica pâna la 75 % din cheltuielile publice eligibile dar, în cazuri exceptionale, poate ajunge pâna la 85 %. Asistenta combinata a ISPA cu cea a altor forme comunitare de ajutor nu trebuie sa treaca de 90 % din cheltuieli.

Tabelul 5: Alocari orientative din fondurile ISPA (% din bugetul total, 1040 milioane de EURO)^{xvii}

Bulgaria	8,0– 2,0
Republica Ceha	5,5–8,0
Estonia	2,0–3,5

Ungaria	7,0–10,0
Lituania	4,0–6,0
Latvia	3,5–5,5
Polonia	30,0–37,0
România	20,0–26,0
Slovenia	1,0–2,0
Slovacia	3,5–5,5

Obiective de mediu

Masurile de mediu care vor fi finantate din fondul ISPA trebuie sa ajute tarile candidate pentru conformarea la cerintele legislatiei comunitare de mediu si cu obiectivele din Parteneriatul de Aderare.

In principiu, investitiile pentru conservarea naturii în cadrul Retelei Natura 2000 pot fi eligibile daca sunt trecute ca prioritati nationale în Parteneriatul de Aderare (Caseta 5). In orice caz, este de asteptat ca problemele de mediu din Statele Central si Est Europene pentru care vor exista cereri de finantare din fonduri ISPA sa fie : poluarea apei, managementul deseurilor si poluarea aerului.

8.2. Cum se procedeaza

Conform modelului Fondului de Coeziune, finantarile ISPA se vor acorda pe tipicul proiect cu proiect. Exista trei conditii principale pentru acordarea de finantare ISPA:

- localizarea în aceeasi zona sau coridor;
- obiectiv definit într-un plan mai general pentru respectiva zona sau coridor;
- supervizare de catre un singur organism responsabil de coordonare si monitoring.

Proiectele eligibile trebuie sa fie de calitate înalta si la o scara suficienta ca sa aiba un impact semnificativ. În principiu, costul total pentru fiecare masura n-ar trebui sa fie mai mic de 5 milioane, decât doar în anumite situatii

justificate. Nivelul asistentei din fonduri ISPA poate fi de pâna la 75% din valoarea cheltuielilor publice sau echivalente.

Tarile beneficiare trebuie sa înainteze solicitarile lor Comisiei. Acestea trebuie sa includa:

- informatia despre proiect (organismul responsabil, natura si descrierea masurii, costul si localizarea, planificarea în timp, evaluarea impactului de mediu, o analiza cost-beneficiu, efectele asupra ocuparii fortei de munca, etc);
- toate informatiile relevante care sa dovedeasca ca aceste masuri sunt în conformitate cu regulamentul si în particular, ca resursele desfasurate vor furniza beneficii economice si sociale pe termen mediu

Înainte de a aproba o masura, Comisia va evalua conformitatea cu criteriile stabilite în regulament. Acesta include :

- beneficiile economice si sociale ale masurii;
- modalitatile de asigurare a managementului efectiv al masurii;
- prioritatile stabilite de Parteneriatele de Aderare pentru domeniile de interventie;
- contributia masurii la implementarea politicii comunitare de mediu;
- un echilibru adecvat între sprijinul acordat pentru mediu si cel pentru transport.

Daca o masura este aprobata pentru cofinantare, Comisia determina nivelul asistentei financiare si dezvolta un plan financiar cu toate prevederile si conditiile necesare pentru implementarea masurii. Statele Central si Est Europene vor trebui sa stabileasca sistemul de management si control pentru implementarea adecvata a masurii.

8.3. Oportunitati pentru Natura 2000

Oportunitatile pentru finantarea conservarii naturii din fonduri ISPA nu sunt foarte multe deoarece acesta se concentreaza pe proiecte în domeniul deseurilor, apei si aerului. Ele sunt foarte costisitoare si constituie prioritati

de mediu în țările respective. Un alt handicap îl constituie bugetul minim de 5 milioane de Euro cerut de eligibilitate.

Constrângeri asemănătoare le impune și Fondul de Coeziune; dar pot fi citate câteva exemple de posibilități pentru conservarea naturii oferite de Fond în cazul Statelor Membre (Casetă 5). Deși ele sunt o excepție, pot apărea oportunități mai multe dacă proiectul descrie clar modul în care contribuie la crearea de noi locuri de muncă și la implementarea Rețelei Natura 2000, care este parte a acquis-ului comunitar.

Exemplele cuprind proiecte care măresc capacitatea ariilor protejate de a primi vizitatori (informații și centre pentru vizitatori, cai de acces, poteci, restaurarea habitatelor, etc). Acestea sunt foarte costisitoare dar pot duce la creșterea valorii ariei protejate respective pentru obținerea de venituri și crearea de locuri de muncă. ISPA poate fi utilizat, de asemenea, pentru adaptarea infrastructurii de transport astfel încât să se minimizeze efectul de barieră pentru anumite specii.

Casetă 5. Exemplu: Adaptarea și conservarea în Rețeaua Parcurilor Naționale (Spain)⁴

Rețeaua Spaniolă a Parcurilor Naționale a devenit un bun turistic important. Numărul vizitatorilor acestor zone a crescut în fiecare an ajungând la 8 milioane în 1997. Deși utilizarea publică a acestor arii protejate, este acceptată și chiar dorită ea poate crea probleme dacă nu se iau măsuri de precauție.

În 1993 Fondul de Coeziune a aprobat două proiecte ale Rețelei Parcurilor Naționale.⁵

Primul dintre acestea este 'Adaptarea sistemelor de utilizare publică a Parcurilor Naționale' și s-a desfășurat între 1993 și 1995 și a avut un buget total de 16,5 milioane ECU. Obiectivul lui a fost crearea unei infrastructuri noi sau îmbunătățirea și extinderea celei existente pentru a putea primi mai mulți

⁴ Studiu de caz al lui Carlos Sunyer în proiectul 'Instrumente financiare pentru Rețeaua Natura 2000 și conservarea naturii'.

⁵ La acea vreme Rețeaua de Parcuri Naturale conținea 9 parcuri, din care 8 sunt SPA conform Directivei Pasari. Toate vor fi desemnate ca SAC, devenind parte din Rețeaua Natura 2000.

turisti în Parcurile Nationale – care uneori a condus la degradarea unor habitate si la impact asupra unor specii. În Parcurile Nationale au fost create centre pentru vizitatori si facilitati pentru observarea pasarilor iar accesul în parcuri s-a îmbunatatit.

Cel de-al doilea proiect aprobat a fost 'Restaurarea resurselor naturale în parcurile Nationale' care s-a desfasurat în aceeasi perioada si a avut un buget de 5,4 milioane ECU. Aceasta finantare a fost folosita pentru restaurarea zonelor degradate, s-au facut investitii pentru prevenirea incendiilor si s-au desfasurat activitati pentru refacerea efectivelor speciilor amenintate. De exemplu, în Parcul National Doñana unele fonduri au fost utilizate pentru restaurarea zonelor degradate si stabilirea managementului habitatelor pentru prevenirea incendiilor forestiere, dar programul a inclus si unele actiuni pentru râsul Pardel (*Lynx pardina*) precum garduri sau tunele pe sub sosele.

9. Inițiativele comunitare

9.1. Introducere

Comisia Europeană consideră ca programele naționale nu acoperă suficient anumite aspecte cheie ale coeziunii economice și sociale din UE. Pentru a umple aceste goluri un mic procent al Fondurilor Structurale este rezervat pentru programe inițiate de Comisie și numite Inițiative Comunitare.

Comisia a identificat unele probleme prioritare și le-a propus Consiliului European. În Agenda 2000, Comisia a propus reducerea Inițiativelor Comunitare de la 13 la doar 3. Numarul lor a crescut apoi la patru: Urban II, Interreg III, Leader+ și Equal (Tabelul 6). Unele programe existente s-au schimbat precum includerea Rețelei Natura 2000 printre prioritati.

Tabelul 6: Obiectivele noilor Inițiative Comunitare 2000–2006

Obiective	Inițiative
Dezvoltare și cooperare transfrontieră și interregională	Interreg-III
Dezvoltare rurală	Leader+
Ocuparea forței de muncă și resursele umane	Equal
Zonele periurbane deteriorate	Urban II

Comisia a adoptat anumite măsuri orientative pentru fiecare inițiativă. Fiecare Stat Membru a dezvoltat câte un program pentru fiecare inițiativă, ținând cont de regulamente și le-a supus aprobării Comisiei.

În perioada 1994-1999 două Inițiative Comunitare au fost utilizate pentru aspecte privind conservarea naturii. Aceasta demonstrează odată în plus că posibilitățile reale pentru utilizarea acestor instrumente pentru conservarea naturii depinde mai mult de imaginația solicitanților decât de regulamente.

În afara noilor Initiative Comunitare pentru perioada 2000-2006, Interreg III si Leader+ sunt cele mai interesante pentru statele candidate Central si Est Europene. Totusi, trebuie spus ca potentialul acestor instrumente este destul de limitat întrucât ele sunt destinate Statelor Membre.

Celor patru Initiative li se vor aloca 5,35 procente din creditele Fondurilor Structurale pentru perioada 2000-2006.

9.2. Interreg III

Exista tendinta izolarii zonelor de granita. Prezenta granitelor politice divide statele comunitatii din punct de vedere economic, social si cultural. Aceste zone sunt ignorate de politicile nationale si, drept urmare economiile lor devin periferice pentru economiile nationale. Scopul general al Interreg este îndepartarea oricaror bariere pe care granitele nationale le pun în calea dezvoltarii durabile si a integrarii teritoriului European.

Noua Initiativa Interreg III,^{xviii} finantata de Fondul de Dezvoltare Regionala Europeana (ERDF), are trei componente:

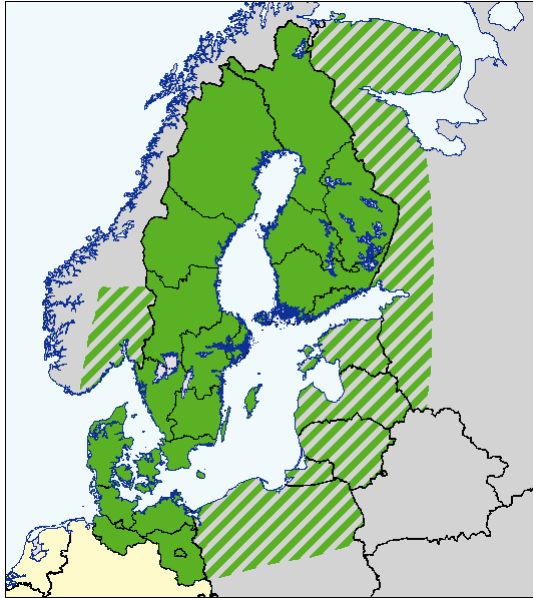
- sectiunea A privind cooperarea transfrontiera – promovarea unei dezvoltari regionale integrate între regiunile de granita;
- sectiunea B se concentreaza pe cooperarea transnationala contribuind la realizarea unui teritoriu integrat si armonios al UE;
- sectiunea C urmareste întarirea cooperarii interregionale si astfel, îmbunatatirea politicilor si tehnicilor pentru dezvoltare economica interregionala.

Cooperare transnationala

Dintre cele trei componente, Sectiunea B este cea care ofera posibilitati SCEE. Obiectivul sau este sa promoveze cooperarea transfrontiera între state, regiuni si autoritati locale ceea ce contribuie la integrare teritoriala mai buna la nivelul UE si cu SCEE.

Zonele eligibile sunt grupate pe regiuni din care doua includ SCEE: Marea Baltica si Spatiul Central si cel al Dunarii (vezi hartile de mai jos). O atentie

deosebita va fi acordata granitelor externe ale comunitatii din perspectiva extinderii.

Zona eligibila Interreg 3B: Marea Baltica
Adriatic si Dunarean

Spatiul Central,

(Sursa:

www.europa.eu.int/comm/regional_policy/interreg3/carte/carte_en.htm: web site^{xix})

Pe baza experientei furnizate de Interreg II C si tinând cont de prioritatile politicii comunitare, cum ar fi recomandarile privind dezvoltarea în Perspectiva Dezvoltarii Spatiului European ar trebui elaborate propuneri în cadrul acestei componente.

Cererile de finantare se pot adresa:

- elaborării de strategii operationale pentru dezvoltare spațială care să promoveze dezvoltarea policentrică și durabilă;
- promovarea unui sistem de transport eficient și durabil și îmbunătățirea accesului la informații a societății ;
- promovarea mediului și a bunului management al tradițiilor și al resurselor naturale. Acestea includ:
  - contribuția la dezvoltarea Rețelei Natura 2000, legături între situri protejate;
  - reabilitarea peisajului cultural, inclusiv a ariilor amenințate sau degradate prin abandon;
  - metode inovative de promovare a bunurilor naturale și culturale în zonele rurale ca potențial pentru dezvoltarea turismului durabil;
  - managementul integrat al zonelor costiere;
- promovarea integrării regiunilor maritime și a celor insulare;
- promovarea cooperării integrate între regiunile cele mai îndepărtate.

Cum se procedează

Programele de Inițiativa Comunitară pentru Interreg trebuie făcute pentru fiecare din componentele sale. Programele trebuie pregătite de comitetele comune transfrontaliere care includ nu numai parteneri instituționali ci și parteneri economici și sociali. Propunerile trebuie să se bazeze pe strategii comune iar măsurile propuse trebuie să includă explicit componenta transfrontieră.

Dacă acțiunile sunt propuse de SCEE, Programele de Inițiativa Comunitară trebuie să asigure coordonarea cu alte instrumente financiare. Măsurile din cadrul UE sunt finanțate de Fondul European de Dezvoltare Regională (ERDF), pe când măsurile propuse de SCEE sunt finanțate de instrumentele de preaderare (PHARE-CBC, ISPA, etc)

Continutul Programelor de Initiativa Comunitara sunt foarte similare cu cele ale propunerilor individuale pentru Fondurile Structurale. Ele trebuie sa includa:

- o evaluare anterioara, inclusiv impactul potential asupra mediului;
- o dare de seama a desfasurarii programelor comune;
- strategia comuna si prioritatile pentru dezvoltarea zonei geografice pe care la va acoperi Programul de Initiativa Comuna;
- o descriere pe subprograme a masurilor planificate pentru implementarea prioritatilor;
- un plan de finantare;
- prevederi pentru implementarea masurilor propuse.

Oportunitati pentru conservarea naturii

Din cauza izolarii istorice a zonelor de granita, acestea au resimtit arareori efectele politicilor de dezvoltare. De aceea, în aceste zone, exista tendinta pastrarii unui patrimoniu natural interesant si a valorilor de conservare a naturii, motiv pentru care ariile protejate din aceste zone se întind adesea si pe teritoriile statelor învecinate. Situatia respectiva ofera oportunitatea dezvoltarii de proiecte Interreg pentru crearea de arii protejate transnationale, dezvoltarea Retelei Natura 2000 sau a programelor comune de dezvoltare durabila (Caseta 6).

Desi Interreg împarte unele atributii cu PHARE-CBC, potentialul sau este mult mai mare, deoarece include masuri specifice legate de situarile protejate aparținând Retelei Natura 2000. Proiectele din cadrul Interreg II au demonstrat pe deplin acest potential.

Caseta 6. Exemplu: Programul tranfrontalier 'Meadow Breeding Birds' ⁶

Acest proiect este o colaborare între Austria și Germania. Scopul enunțat: refacerea și protecția populațiilor de păsări care cuibăresc în pajistile din situri aflate în apropierea granitei. Prima parte a proiectului a constat în organizarea și implementarea proiectului, inclusiv în dezvoltarea planului de management pentru zona respectivă. Reteaua transfrontieră, măsurile concertate și schimbul de informații au reprezentat principalii piloni ai acestui proiect.

Actiunile incluse în program sunt:

- creșterea conștientizării privind valoarea acestor zone și semnificația activității de conservare a naturii;
- organizarea de excursii pentru a informa publicul în regiunile luate în considerare despre problemele populațiilor de păsări care cuibăresc în pajisti;
- efectuarea de vizite la proprietarii pajistilor pentru a le demonstra beneficiile proiectului;
- cartarea pentru amenajarea teritoriului;
- practicarea unei agriculturi mai puțin intensive pe terenurile respective.

Prima fază a beneficiat de un buget total de 30 435 Euro pentru fiecare țară; Interreg II contribuind cu 50 % din buget.

---

⁶ Studiu de caz prezentat de Manfred Pils în proiectul 'Fonduri Structurale 2000-2006: conservarea naturii și crearea de locuri de muncă'.

Cea de-a doua faza a proiectului a fost stabilirea unui management adecvat al terenurilor pe baza de acorduri voluntare cu fermierii (masuri agro-ambientale). Aceste masuri includ :

- conservarea si refacerea pajistilor izolate;
- stabilirea perioadei de cosire;
- îndepartarea tufisurilor;
- cresterea nivelului apei.

Aceasta faza a fost finantata de schemele agro-ambientale, similare celor incluse de SAPARD.

9.3. Leader+

Aceasta Initiativa Comunitara are drept scop promovarea dezvoltarii rurale prin intermediul unor strategii de dezvoltare durabila inovative. O caracteristica a Leader+ este abordarea de jos în sus, care încurajeaza populatia din zonele rurale sa-si realizeze ea însasi strategia de dezvoltare. O componenta importanta a noului program Leader+ este posibilitatea cooperarii între zonele rurale din UE sau din alte tari.^{xx}

Activitatile finantate de Leader se structureaza în jurul a trei actiuni:

- Actiunea 1. Strategii de dezvoltare integrata a teritoriului

Finanteaza strategii de dezvoltare propuse de grupuri de actiune locale. Una dintre prioritatile Comisiei este cresterea interesului comunitatilor pentru siturile Natura 2000. Orice zona rurala din UE este eligibila în principiu.

- Actiunea 2. Suport pentru cooperarea între zonele rurale

Încurajeaza si finanteaza cooperarea între zonele rurale. Activitatile trebuie grupate în jurul unor teme definite de grupurile de actiune locale în strategiile de dezvoltare (realizate conform Actiunii 1). Cooperarea trebuie sa includa implementarea unui proiect comun si, daca este posibil, sa fie sustinut de o structura comuna. Aceasta actiune poate fi dezvoltata de zonele UE selectate

la Actiunea 1. Daca, o zona selectata pentru Leader+ coopereaza într-un proiect cu o zona din afara comunitatii, dar care este organizata conform cerintelor proiectului Leader, atunci asocierea poate fi eligibila.

- **Actiunea 3. Realizarea de retele**

Schimbul de experienta si cunostinte este o prioritate a lui Leader+. Acest schimb are drept scop promovarea realizarii de retele între zonele rurale din UE chiar daca ele sunt sau nu beneficiare ale initiativei. Unitatea organizatorica a retelei poate acorda asistenta tehnica pentru cooperare transnationala în cadrul Actiunii 2.

Cum se procedeaza

Fiecare Stat Membru trebuie sa înainteze propunerea sa Comisiei. Aceasta trebuie sa fie similara cu programul individual si trebuie sa descrie punctele tari, punctele slabe si potentialul zonei unde se va desfasura programul precum si numarul de grupuri de actiune locale care intentioneaza sa participe la program. Daca Comisia aproba programul Statul Membru lanseaza o cerere pentru o propunere de strategie din partea grupurilor de actiune locale.

Grupurile de actiune locale trebuie sa fie formate din parteneri locali din diferite sectoare socio-economice ale zonei selectate. Reprezentarea lor trebuie sa fie echilibrata si reprezentativa. Aceste grupuri pregatesc o strategie de dezvoltare pentru Actiunea 1 ca raspuns la solicitarea facuta de Statul Membru. Strategia trebuie sa se bazeze pe o abordare integrata a interactiunii diferitilor actori sau sectoare si centrata pe o tema importanta, relevanta pentru teritoriul respectiv. Aceasta tema poate fi legata de:

- utilizarea de cunostinte si tehnologii noi pentru a face produsele si serviciile din zonele rurale mai competitive;
- îmbunatatirea calitatii vietii în zonele rurale;

- adaugarea de valoare produselor locale;
- utilizarea cât mai buna a resurselor naturale si culturale.

Grupurile de actiune locale vor fi responsabile pentru administrarea si implementarea proiectelor aprobate; de aici rezulta ca ele trebuie sa aiba capacitatea de a administra fonduri publice.

Cererile pentru cofinantarea unei initiative locale, daca satisfac cerintele Leader+ si se afla în zona pentru care grupul a facut propunerea de strategie, pot fi adresate unui grup de actiune local.

Oportunitati pentru conservarea naturii

Pentru ca Leader+ sprijina initiativele locale, toate obiectivele de conservare a naturii trebuie sa fie foarte clare daca se doreste un impact pozitiv general asupra conservarii naturii. De obicei, aceste obiective sunt legate de valorificarea bunurilor sau serviciilor furnizate de ariile protejate: de exemplu, initiative pentru ecoturism, cooperari pentru îndrumarea vizitatorilor ariilor protejate, promovarea produselor locale, ghiduri si brosure (Caseta 7).

9.4. Urban II

Urban II este o Initiativa Comunitara finantata de ERDF pentru dezvoltare durabila în zonele urbane cu probleme din UE pe perioada 2000 – 2006. Fiind o continuare a Initiativei Urban I din perioada 1994-1999, Urban II are drept scop promovarea realizarii si implementarii de modele inovative de dezvoltare economica si sociala în zonele urbane cu probleme. Ea va îmbunatati, de asemenea, fluxul de informatii si experienta privind dezvoltarea durabila urbana. Bugetul alocat este de 728,3 milioane Euro pentru perioada 2000-2006.

Caseta 7. Exemplu: Rezervatia Biosferei Rhone⁷

---

⁷ Studiu de caz prezentat de Jörg Hensiek in proiectul 'Fonduri structurale UE 2000–2006: conservarea naturii, crearea de locuri de munca

Rezervatia Biosferei Rhone este o arie protejata cu o suprafata de 300 000 ha. Este o zona agricola în care adaposteste o gama larga de specii salbatice. Agricultura este interzisa în zona centrala care reprezinta 2,7 % din rezervatie, utilizarea prietenoasa a terenului din punct de vedere al mediului este permisa în 40 % din rezervatie iar restul este zona de dezvoltare în interiorul careia sunt permise activitati economice durabile.

În ultimii ani a crescut rata de abandon a terenurilor. Utilizarea depresiunilor a scazut pierzându-se 60 % din cota de lapte iar împadurirea ameninta pasunile abandonate ceea ce va afecta peisajul cultural si viata salbatica.

Între 1991 si 1994 a fost dezvoltat un plan operational pentru dezvoltare durabila rurala în rezervatie. Obiectivele principale ale acestuia erau :

- promovarea conservarii naturii;
- promovarea dezvoltarii regiunilor sensibile din punct de vedere ecologic;
- asigurarea si crearea de locuri de munca.

Combinând protectia naturii cu masurile de ocupare a fortei de munca, accentul s-a pus pe utilizarea extensiva a pasunilor si practicarea ecoturismului (turismului natural). O alta masura s-a referit la promovarea produselor agricole regionale.

Leader a fost una dintre principalele surse de finantare a acestui plan. S-au creat doua grupuri de interes si s-au dezvoltat activitati de conservare a naturii. Acestea includ comercializarea directa a produselor regionale si organice, conservarea naturii si grija pentru populatia rurala, comercializarea fânului pentru încurajarea mentinerii speciilor de pajiste si ecoturismul.

Pentru perioada 1991-1998 rezultatele socio-economice ale programului Leader au fost:

- 2000 de locuri de munca cu jumatate de norma mentinute;
- între 30 si 50 de noi locuri de munca create;

- creșterea de la 3% la 10% a proporției de produse regionale în producția industrială totală a zonei, crescând cererea pentru metode agricole ecologice.

Leader a îmbunătățit viabilitatea economică a agriculturii în rezervatie printr-o varietate de abordări. Abordarea integrată și participativă a mărit gradul de acceptare locală a conservării naturii în rezervatia Rhone. Populația locală privește acum rezervatia ca pe o forță motrice pentru dezvoltarea durabilă a zonei, conservarea naturii fiind considerată o parte integrantă a strategiei de dezvoltare generală.

9.5. Programul Leonardo

Socrates, Leonardo da Vinci, Youth and Tempus sunt instrumentele comunitare principale care ajută centrele educaționale și companiile să se adapteze schimbărilor din societate și oferă o gamă largă de posibilități pentru educație și instruire. Ca și alte instrumente UE, ele au fost reînnoite recent pe perioada 2000-2006. Unele dintre ele oferă oportunități de participare și SCEE, dar pentru Natura 2000 cel mai interesant este programul Leonardo da Vinci.^{xxi} Propunerile trebuie înaintate de Autoritățile Naționale competente până în noiembrie 2002 iar Comisia Europeană va încheia selecția proiectelor până în iunie 2003.

Programul Leonardo da Vinci are drept scop promovarea cooperării la nivel european în domeniul educației și a instruirii vocaționale. Obiectivele lui sunt:

- îmbunătățirea abilităților și competențelor oamenilor prin instruire inițială vocațională;
- îmbunătățirea calității și accesul la instruire vocațională continuă și de formare a unor abilități pe termen lung;

- promovarea și întărirea contribuției instruirii vocaționale la procesul de inovatie;
- sprijinirea dezvoltării de rețele de cooperare transnațională care să faciliteze schimbul de experiență și de bune practici.

Noul Program Leonardo este deschis pentru 16 țări candidate (cele 10 țări asociate Central și Est Europene și Cipru, Turcia, Malta) și statele EFTA/EEA (Islanda, Liechtenstein, Norvegia)

Programul poate fi utilizat pentru instruire în domeniul managementului ariilor protejate. Un bun exemplu în acest sens este cazul Parcului National Peneda Gêres din Portugalia (a se vedea capitolul următor pentru exemple).

10. Exemple de utilizare integrată a fondurilor structurale

10.1. Introducere

Acest capitol prezintă exemplul a două arii protejate pentru a demonstra modul în care diferitele instrumente financiare UE pot fi utilizate pentru conservarea naturii. În ambele exemple finanțarea principală a fost asigurată de instrumentele de dezvoltare rurală adaptate pentru dezvoltare durabilă.

Foarte multe din aceste exemple ar putea fi reproduse în țările candidate utilizând noile fonduri disponibile. În cazul Parcului Peneda Gêres o parte din finanțare a fost obținută din Fondul de Coeziune (similar fondului ISPA).

10.2. Parcul National Peneda Gêres (Portugalia)⁸

Parcul National Peneda Gêres este situat în nordul Portugaliei de-a lungul graniței cu Spania și se întinde pe o suprafață de 71422 de ha. Este o zonă rurală cu 115 așezări și un total de 9099 de locuitori. Populația locală depinde în principal, de agricultură și apoi de turismul practicat în Parcul National care primește aproape 1 milion de vizitatori anual. Doar 7% din Parc aparține statului restul este proprietate privată.

Conservarea principalelor ecosisteme din Parcul National Peneda-Gêres se bazează pe practici agricole tradiționale care dispar încetul cu încetul. Pentru menținerea acestor practici autoritățile Parcului National au recurs, pentru atingerea obiectivelor pe care și le-au propus, la utilizarea unor instrumente financiare diferite. Trebuie menționat că cele mai multe dintre aceste instrumente, cum ar fi SAPARD, nu au servit în mod special conservarea naturii, ci dezvoltare rurală.

---

⁸ Studiu de caz bazat pe o informație provenită de la Carlos Sunyer în proiectul 'Fonduri structurale UE 2000–2006: conservarea naturii, crearea de locuri de muncă'.

O asemenea varietate de instrumente poate fi utilizata deoarece un management eficient al Parcului nu se poate realiza decât în cazul în care conservarea naturii este sprijinita de o dezvoltare economica si sociala prietenoase fata de mediu si de eforturi de integrare a conservarii naturii în alte sectoare de activitate. Administratia Parcului este constituita din reprezentantii a aproape o duzina de institutii importante ca : Asociatia pentru Dezvoltarea Silviculturii, Institutul Agrar din nordul Portugaliei, Scoala Profesionala din Alto Minho Interior, Quality North (Institutul de Certificare a Provenientei de Origine), Grupul local de actiune Leader, Consiliul Agrar Regional, Grupul de Lucru Galicia (Spania) – Nordul Portugaliei, Asociatia pentru Dezvoltare Regionala în Parcul National (ADERE). Aceasta politica activa de integrare a permis Parcului sa beneficieze de o paleta larga de proiecte si parcul însusi a devenit un motor al dezvoltarii rurale.

Instrumentele utilizate au fost.

Programele Operationale EAGGF

Programele Operationale EAGGF utilizate cuprinde masuri care pot fi implementate prin Programul SAPARD.

Programul Operational ‘Suport pentru Dezvoltare Rurala’

Acest program are drept scop principal explorarea potentialului de dezvoltare locala a pietei interne. Una dintre actiunile din cadrul programului este ‘Suport pentru Dezvoltarea de nuclee rurale’ care urmareste revigorarea economiei rurale pe baza unor activitati generale în centre rurale selectate. Programul este implementat de doua consilii ale Parcului National si sprijina dezvoltarea durabila prin promovarea raselor de vite locale, îmbunatatirea conditiilor pentru practicile de crestere a animalelor si conservarea practicilor de productie traditionale.

Programul Operational ‘Modernizarea infrastructurii pentru activitati economice’

Acest program include masuri pentru sprijinirea modernizarii structurilor agricole, asistenta pentru tinerii fermieri, îmbunatatirea silviculturii, comercializare, cercetare, etc. Programul sprijina o parte din programele de cercetare care se desfasoara în Parc, inclusiv un studiu privind efectele cresterii poneilor asupra comportamentului lupilor (20512 EURO); un alt studiu, multidisciplinar, într-un anumit sector al Parcului pentru a stabili relatia dintre cresterea veniturilor fermierilor si dezvoltare durabila (20512 EURO) si un proiect de selectie si dresare a unor câini pentru protejarea vitelor împotriva atacurilor lupilor (153846 EURO).

Schemele agro-ambientale

Schemele agro-ambientale au fost dezvoltate recent în parc si multi dintre fermieri participa la program.

Interreg

În Parc exista trei proiecte Interreg în derulare. Primul este un program Interreg gestionat de Ministerul Agriculturii pentru studiul impactului brucelozei asupra vietii salbatice si asupra vitelor. Al doilea, este un proiect gestionat de o asociatie pentru dezvoltare rurala (ADERE), care cauta un mod de valorificare a cladirilor vechi pentru mentinerea peisajului. Cel de-al treilea proiect este gestionat de Parcul Natural Spaniol din Baixa Limia-Serra do Xurés, care împarte 67 de kilometri de granita cu Parcul National Peneda Gêres si include unele exemple interesante de cooperare trenfrontiera. Scopul sau este de a promova un management ecosistemic mai bun de ambele parti ale granitei pe baza unor reguli ca împartasirea de informatii pentru postere si brosure.

Leader

Trei grupuri locale de actiune administreaza proiecte Leader care afecteaza Parcul si implica într-un fel sau altul masura autoritatile acestuia. Aceste proiecte au promovat turismul rural, produsele locale si mentinerea peisajului cultural – actiuni cu impact indirect asupra conservarii naturii.

Fondul de Coeziune (similar fondului ISPA)

În Spania si Portugalia unele proiecte de împadurire au fost finantate din Fondul de Coeziune. Lupta împotriva eroziunii solului este o prioritate de mediu : 5000 ha au fost împadurite si o alta astfel de actiune a fost initiata pentru înca 200 ha, inclusiv pentru protectia unor pâlcuri mici de padure si pentru îndepartarea unor specii invazive.

Programul de mediu ERDF

Programul de mediu national (Programa Ambiente) este finantat de ERDF un Fond Structural focalizat pe dezvoltarea infrastructurii. Cea mai mare parte a acestui program este dedicata îmbunatatirii calitatii aerului si apei. Totusi, pentru ariile protejate a fost creata o masura specifica, gestionata de autoritatile pentru conservarea naturii (ICN).

Proiectul Peneda Gêres are un buget total de 4 422 924 de EURO, contributia ERDF fiind de 75%. Proiectul cuprinde urmatoarele actiuni :

- conservarea si studiul patrimoniului natural. In cadrul acestei actiuni s-au desfasurat câteva studii importante cum ar fi realizarea de planuri de management, de monitoring al populatiei de lupi, programme de reintroducere a unor specii ;
- informatii si constientizare. Au fost publicate câteva carti si brosururi, inclusiv un atlas de pasari si harti ;
- infrastructura pentru utilizare publica. Situri pentru recreere, centre de informare a vizitatorilor, restaurarea unor adaposturi montane, etc

- creșterea valorii patrimoniului cultural (construit). Siturile arheologice și istorice au fost cartate și conservate.
- infrastructura pentru acțiuni de dezvoltare locală. Aceasta este una dintre cele mai importante acțiuni. Ea a servit la promovarea conservării practicilor agricole tradiționale prin calificare profesională pentru promovarea produselor locale. Sprijinul a fost acordat și pentru menținerea septelului local și gospodărirea vânatului prin colaborarea dintre vânătorii locali și localnici.

LIFE

În 1999 s-a desfășurat un proiect LIFE pentru regenerarea pădurilor naturale și eradicarea vegetației exotice.

Programul Leonardo

Programul a constat în pregătirea absolvenților de facultate pentru managementul ariilor protejate.

Concluzii

Cazul Parcului National Peneda Gêres demonstrează că, în regiunile unde conservarea practicilor agricole tradiționale este încă viabilă există o legătură strânsă între dezvoltarea rurală și conservarea naturii. Această situație deschide noi oportunități pentru finanțarea conservării naturii. Cheltuielile administrative ale Parcului pentru integrarea conservării naturii și a dezvoltării rurale au fost acoperite în totalitate; ele și-au atins obiectivele de conservare iar această formă de integrare a fost considerată o forță motrice pentru dezvoltare durabilă.

10.3. Rezervația Villafafila⁹

Rezervația Villafáfila se întinde pe o suprafață de 32682 ha acoperită de pajști de stepă și include zone umede de importanță internațională. În

---

⁹ Bazată pe informația oferită de Carlos Sunyer în proiectul 'Instrumente financiare pentru Rețeaua Natura 2000 și conservarea naturii'.

rezervatie, *Otis tarda* are densitatea populatiei cea mai mare din lume cu aproape 2200 de exemplare în timpul toamnei.

În rezervatie sunt 11 sate cu o populatie totala de 4078 de locuitori. Populatia este strâns legata de valorile naturale, atât în arhitectura locala cât si în agricultura, care au contribuit substantial la economia locala. Mentinerea unui sistem de agricultura extensiva contribuie la conservarea vietii salbatice asociata acesteia.

În ultimii ani s-a observat o tendinta crescuta de abandonare a practicilor traditionale sub influenta politicii agricole comune care încurajeaza agricultura intensiva.

Una dintre consecinte a fost pierderea modelului mozaicat de folosinta a terenului si abandonarea culturilor traditionale ca cele de lucerna care sunt vitale pentru dropie. Baltile din zonele umede s-au colmatat treptat ca urmare a eroziunii solului de pe terenurile arabile.

Pentru conservarea naturii în Villafáfila au fost utilizate mai multe instrumente financiare, cele mai multe fiind similare cu cele accesibile tarilor candidate.

Programul operativ EAGGF

Acest program destinat regiunilor si care trebuie sa fie elaborat de regiuni (ca în SAPARD) cuprinde actiuni specifice pentru conservarea biodiversitatii în ariile protejate, coreleaza conservarea cu dezvoltarea rurala. Masurile din cadrul acestui program au avut drept scop mentinerea populatiei în ariile protejate, deoarece acestea sunt zonele cele mai afectate de recesiunea economica.

Fondurile din Programul operativ EAGGF au fost utilizate pentru cercetarea proceselor ecologice care asigura conservarea unui sit si pentru realizarea infrastructurii de baza pentru promovarea ecoturismului. Bugetul total de 120 000 EURO a fost folosit pentru realizarea unor studii ca cele de urmarire radio a dropiilor sau de sedimentologie si limnologie.

Interreg

Programul Interreg a preluat din obiectivele programului EAGGF si s-a focalizat pe promovarea ecoturismului. Din cei 968 553 EURO investiti în Rezervatie 73 % au provenit din Programul Interreg. Aceste fonduri au fost utilizate pentru construirea unui centru de informatii cu o laguna artificiala unde pot fi observate cele mai comune pasari salbatice. Pâna de curând doar câtiva ornitologi vizitau Villafafila dar odata cu infiintare centrului numarul de vizitatori a crescut la 100000 pe an. Pentru gestionarea noii facilitati a fost selectata o companie care a creat si noi locuri de munca.

Schemele Agro-ambientale

Schemele SAPARD pentru siturile pilot au fost implementate în Rezervatie înca din 1993. Popularitatea lor a crescut în fiecare an si acum sunt un element cheie în managementul Rezervatiei. Programul este deschis fermierilor care se angajeaza sa aplice anumite practici agricole pe o perioada de cinci ani (de exemplu sa cultive lucerna).

LIFE

LIFE a finantat activitati de conservare a naturii înca din 1996. Primul program, de conservarea a dropiei, a furnizat fonduri pentru masuri complementare celor de agri-environment incluzând achizitionarea de teren si echipament pentru cultivarea în continuare a lucernei. Bugetul pentru aceste masuri a fost de 452327 EURO din care LIFE a furnizat 75%.

În 1999 a început în Rezervatie un nou proiect LIFE pentru conservarea Vânturelului Mic (*Falco naumanni*). In Rezervatie exista 13 colonii de *Falco naumanni*, cu aproximativ 200 de perechi care cuibaresc aici în adaposturile parasite de porumbei, din ce în ce mai putine. Proiectul în valoare de 310723 EURO (cu 75% contributie LIFE) are ca obiectiv refacerea habitatului de cuibarit al acestor pasari.

Leader

Zona intra în raza de actiune a unui grup local de actiune care implementeaza un proiect Leader ceea ce a permis dezvoltarea câtorva

institute de care a beneficiat Rezervatia: publicarea unui ghid de pasari, promovarea produselor locale si construirea primului hotel din zona.

Concluzii

Pana în 1996 nu au existat în Villafafila fonduri speciale pentru conservarea naturii dar autoritatile Rezervatiei au reusit sa acceseze câteva instrumente de dezvoltare rurala cu rol în dezvoltarea durabila a zonei. Exploatarea patrimoniului natural local a permis realizarea de progrese atât pentru conservarea naturii cât si pentru dezvoltarea rurala.

11. Studii de caz din Tarile Candidate privind utilizarea instrumentelor financiare oferite de UE

11.1. Introducere

Acest capitol se refera la doua arii protejate care au utilizat diferite programe si instrumente financiare ale UE pentru conservarea naturii. Trebuie mentionat ca pâna în 1999 doar doua instrumente financiare erau disponibile pentru tarile CEE candidate. Programul PHARE a început în 1989, iar LIFE a fost deschis în 1999.

În primul studiu de caz granturile PHARE au fost utilizate pentru elaborarea de studii de fezabilitate si planuri. Planurile de restaurare a unor zone umede incluzând si planuri financiare rezultate în urma proiectului au constituit punct de plecare pentru actiuni de strângere de fonduri. In acest caz fondurile PHARE au avut rolul de 'samânta de bani' care a stimulat finantarile ulterioare si implementarea planurilor de restaurare. Fondurile suplimentare au fost asigurate de Statele Membre UE.

Cel de-al doilea studiu de caz a demonstrat eficienta cofinantarii în realizarea unor proiecte mai complexe care servesc mai bine conservarii naturii. Baza pentru activitatile de conservare a constituit-o implementarea proiectului de Facilitate Globala pentru Mediu (GEF) care a sinantat structuri, masuri administrative, planul de management, observatiile personale si de teren. LIFE Natura a finantat un proiect complementar proiectului GEF adica realizarea unui plan de management al utilizarii terenurilor care sa asigure conservarea maxima a carnivorelor mari din aria protejata.

11.2. Reabilitarea habitatelor si dezvoltarea ecoturismului în zona mlastinoasa Egyek Pusztakócs si refacerea Pajistilor Sudice din Parcul National Hortobágy, Ungaria¹⁰

Introducere

Parcul National Hortobágy a fost stabilit în 1973 si acum are o suprafata de 80000 ha. Ea cuprinde cele mai întinse zone de pajisti naturale din Europa si un sistem de mlastini naturale diferite ca marime si zone umede artificiale (elestee). Majoritatea acestor zone umede (30% din suprafata parcului) este de importanta internationala si este protejata conform prevederilor din Conventia Ramsar.

Activitatile de management al apei din ultimii 150 de ani a dus la privarea de apa a unor mlastini prin afectarea aportului, iar unele dintre ele au secat. În cadrul proiectelor PHARE (1993 si 1994) au fost realizate studii de fezabilitate pentru restaurarea lor si pentru evaluarea posibilitatii de dezvoltare a ecoturismului în parc.

Zona mlastinoasa Egyek-Pusztakócs este una dintre zonele Parcului care a fost grav afectata prin secarea mlastinilor naturale. Zona de aport a acestor mlastini cuprinde în mare parte terenuri agricole cu mult teren arabil. Devierea apei pentru a iriga acest terenuri a lasat aproximativ 1000 ha de zona mlastinoasa fara nici un fel de alt aport de apa altul decât din precipitatii. Aceste suprafete seaca pe durata verii, în anii secetosi începând din iunie.

În jur de 200 000 de persoane viziteaza Parcul National Hortobágy în fiecare an, cei mai multi dintre ei fiind vizitatori de o zi. De regula, ei închiriaza carute trase de cai ca sa vada animalele traditionale de casa ale pusteii si

---

¹⁰ Contributie scrisa a lui Gábor Szilágyi; detalii de contact la sfârșitul paragrafului

manânce în mici restaurante de pe marginea drumului (*csárda*) înainte de a părăsi zona. Nu există facilități pentru vizitatori orientate pe natură și nici o infrastructură minimă. În faza de planificare a proiectului cel mai recent plan disponibil pentru Parcul Național a fost unul pregătit în 1987, înainte de schimbările politice din Ungaria.

Abordare

Studiile de fezabilitate finanțate din granturi PHARE derulate între 1991 și 1992 în scopul refacerii zonelor umede, au fost aduse la zi în 1994, mai ales sub aspect financiar. De asemenea, s-a pregătit un plan zonal pentru Parcul Național în 1994, care cuprinde reguli clare de management pentru fiecare zonă, inclusiv pentru managementul vizitatorilor. Acest proiect a fost de asemenea, finanțat de PHARE. Implementarea acestui proiect complex pentru redresarea zonei umede și pentru dezvoltarea ecoturismului s-a bazat pe studiile de fezabilitate disponibile. Pe baza acestor documentații compania daneză Danagro Adviser împreună cu Directoratul Parcului Național Hortobágy au pregătit o propunere de proiect detaliată și operațională.

Din rațiuni de ordin practic proiectul a fost împărțit în trei subproiecte acoperind restaurarea zonelor umede, dezvoltarea ecoturismului și elaborarea unui plan detaliat de management pentru o zonă pilot în Fânețele Sudice ale parcului.

Bugetul total al proiectului a fost ceva mai mare de 1 milion de DM din care 88 % s-au primit sub formă de asistență financiară de la Fondul de Ajutor de Mediu pentru Europa Centrală și de Est al Ministerului Danez pentru Mediu și Energie. Direcția Parcului Național Hortobágy a finanțat restul cu 12 % din buget (în special costurile de planificare, mâna de lucru și transportul în Ungaria și facilitățile administrative). Finanțarea daneză a fost folosită pentru a acoperi asistență tehnică (33%), echipamentul (2%) și subcontractele (65%). Contractorii unguri au preluat lucrările de construcție legate de reabilitarea a zonei umede și dezvoltarea ecoturismului.

Rezultate

Restaurarea zonei umede

Un canal de apa nou, ceva mai lung de 8 km a fost sapat pentru a alimenta cu apa patru balti în sistemul mlastinos si câteva structuri ingineresti s-au ridicat pentru a permite managementul individual al baltilor. Lucrarile au fost complexe si au reclamat multe echipamente mecanice manevrate cu mare greutate în timpul primaverii si verii extrem de ploioase din anul 1996. Aceasta a facut ca progresarea lucrarilor sa devina foarte dificila. S-a stabilit un sistem pentru subcontractantul ungar ca sa lucreze cu un buget detaliat, buget desfasurat si cu raportare catre coordonatorul proiectului Danagro odata la 2 luni. Aceasta planificare detaliata era cronofaga însa s-a dovedit în final a fi benefica pe masura avansarii în timp. Prin supravegherea îndeaproape a procesului de constructie a fost posibila o abordare flexibila si adaptarea permanenta a planificarilor si bugetelor în cadrul sumei totale alocata. Toate acestea au obligat coordonatorul danez sa viziteze situl mai frecvent decât în mod obisnuit. Feedback-ul rapid si eficient al Ministerului Danez pentru Mediu si Energie a permis progresul rapid si încheierea la timp a proiectului.

Dezvoltarea ecoturismului

A fost creata o pista pentru biciclete utilizându-se drumurile nepavate si digurile construite în lungul canalelor de apa principale sapate pentru reabilitarea zonelor umede. De-a lungul pistelor exista câteva puncte de informare, iar în Danemarca s-au tiparit postere informative care au fost amplasate de-a lungul a 30 de km de poteci. Exista, de asemenea, în lungul pistei doua incinte cu expozitii. Un km de drum împadurit a fost construit pentru a permite accesul la un turn de 10 m înaltime pentru observarea pasarilor, situat într-o mlastina. Realizarea de poteci si constructii a fost întârziata din cauza primaverii ploioase ceea ce a facut ca o parte din poteci sa nu poata fi realizata decât dupa încheierea restaurarii zonei umede.

Planul de management

A fost elaborat un plan de management de conservare a naturii pentru o suprafata de 12 000 de hectare. Acesta contine detalii privind stabilirea unui sistem financiar viabil pentru sporirea numarului de rase traditionale de vite care sa fie în acord cu scopurile conservarii naturii pentru managementul

fânetelor. Un numar limitat de copii ale planului de management sunt disponibile la cerere (a se vedea detaliile de mai jos privind persoanele de contact din Directia Parcului National Hortobágy).

Învataminte

Granturile PHARE functionau ca 'finantare catalitica', care sa atraga fonduri suplimentare pentru implementarea în teren a studiilor de fezabilitate, servind prin aceasta o mai buna conservare a valorilor naturale si asigurând implementarea obligatiilor internationale de catre Parcul National Hortobágy. Consultantii danezi si expertii unguri au convenit asupra aceleiasi tip de abordare iar comunicarea directa pe teren a fost extrem de fructoasa atunci când au aparut probleme. Contactul dintre subcontractantii unguri si colegii lor danezi a fost regulat pe masura posibilitatilor si ambele parti au manageriat problemele cu multa sensibilitate si flexibilitate.

Principala concluzie a proiectului a fost ca este posibil sa se implementeze studiile de fezabilitate pregatite în cadrul unui proiect PHARE în tarile candidate la aderare.

Ministrul Danez pentru Mediu si Energie a încetat sa finanteze direct astfel de proiecte în Ungaria din Fondul de Ajutor pentru Mediu pentru Europa centrala si de Est. Motivul avansat este ca Danemarca acorda deja asistenta financiara prin programul PHARE si prin alte fonduri ale UE disponibile pentru tarile în curs de aderare. Desi logica unei astfel de ratiuni este pe deplin acceptabila, nu înseamna ca se renunta la flexibilitatea necesara pentru implementarea unor astfel de proiecte orientate pe natura – care contracareaza conditiile inexistente dintr-un birou.

Contact pentru detalii

Informatii suplimentare sunt disponibile de la coordonatorul de proiect:

Gábor Szilágyi

Hortobágy National Park Directorate

Sumen u. 2,

H-4024 Debrecen

Hungary

11.3. Conservarea carnivorelor mari si dezvoltarea ecoturismului în Parcul National Piatra Craiului, România¹¹

Introducere

Carnivorele mari ocupau zone forestiere întinse care, cândva, acopereau întreaga Europa. Ursii se limiteaza acum doar la trei populatii majore, în Carpati, Balcani si Scandinavia si numarul lor total este estimat la aproximativ 12 800 de exemplare. Lupii salasuiesc si ei în aceste trei regiuni si în plus în Peninsula Iberica si Italia, cu un efectiv total de 9800 de exemplare. Râsul se gaseste în principal în Carpati si Fennoscandia. În alte parti din Europa carnivorele mari sunt rare si traiesc în populatii mici izolate. Atât ursul brun cât si lupul sunt listate în Anexa II a Conventiei de la Berna ca specii strict protejate în timp ce râsul este inclus în Anexa III doar ca specie protejata.

Carnivorele mari din Europa continua sa supravietuiasca în padurile naturale sau virgine din Carpati deoarece aici înca mai exista prada lor naturala iar impactul uman este scazut. Carpatii românesti acopera 1,4 % din teritoriul Europei însa adapostesc pâna la 43 % dintre ursi, 30 % dintre lupi si 30 % dintre râsii din Europa, excluzând Rusia. Pentru a supravietui, aceste animale au nevoie de teritorii mari neperturbate, prada naturala si minime conflicte cu populatia locala. Daca aceste conditii dispar, carnivorele mari dispar si ele.

În 1993 România a aderat si a ratificat Conventia de la Berna iar în 1996 o noua lege privind fondul cinegetic a nominalizat ursul si lupul ca specii complet protejate; râsul a devenit specie de interes vânatoresc cu o anumita cota de recoltare (cu sezonul de vânatoare de la 15 septembrie la 31 martie). În 1998 România a devenit eligibila în Programul LIFE si în 1999 a primit sprijin financiar direct pentru 11 proiecte din care 7 erau pentru conservarea naturii. Abordarea conservativa a Pietrei Craiului a fost unul dintre acestea.

---

¹¹ Contributie scrisa a lui Ovidiu Ionescu si George Predoiu; detalii de contact la sfârșitul paragrafului

Piatra Craiului

Faptul ca regiunea Piatra Craiului din Carpati își pastreaza încă cea mai mare parte a trasaturilor sale naturale ecologice nu este rezultatul unui management durabil pe termen lung, ci mai degraba a unei planificari economice a precedentului guvern care si-a îndreptat politica de dezvoltare spre orase, departe de zonele rurale. Aceasta politica a permis ca multe din zone sa ramâne nespoliata. Acum însa, când România se îndreapta rapid spre economia de piata, atentia s-a reorientat spre rezervele ei abundente de resurse naturale, în special spre padurile ei.

Populatia locala considera carnivorele mari în general, ca o amenintare si nu agreeaza idea conservarii populatiilor de urs, lup si râs. Pe durata proiectului "Marile Carnivore din Carpati" s-a stabilit o buna relatie cu detinatorii locali de interese : fermieri, silvici, vânatori, colectori de fructe de padure si ciuperci, antreprenorii locali, oficialitati si turisti. Prin dezvoltarea ecoturismului local populatia locala a câstigat o mai mare înțelegere privind problema conservarii si recunoaste ca prezenta acestor animale reprezinta o posibilitate de crestere economica.

Proiectul LIFE Parcul National Piatra Craiului

În pofida desemnarii zonei ca Parc National, managementul nu se face coordonat si nu este consolidat. Obiectivul proiectului LIFE Piatra Craiului este pentru 'elaborarea si implementarea unui plan de utilizare a terenurilor în zona Parcului National Piatra Craiului, cu introducerea utilizarii durabile a resurselor naturale compatibile cu managementul carnivorelor mari, în scopul obtinerii acceptului de cooperare a populatiei locale, educatie si asistenta'. El ar trebui sa furnizeze un exemplu pentru alte arii protejate din Muntii Carpati.

Proiectul LIFE va elabora si implementa un plan de utilizare a terenului bazat pe abordarea ecosistemica pentru regiunea a Pietrei Craiului, cu o atentie particulara acordata carnivorelor mari din zona. Proiectul, având sarcina importanta de a întari cooperarea între detinatorii de interese din zona, va utiliza si va construi pe baza informatiilor obtinute în proiectul Carnivorele Mari din Carpati. Planul va servi drept model pentru îndrumarea

managementului din alte arii protejate si va constitui un instrument util pentru conservarea carnivorelor mari în viitor, în întreaga Europa.

Un proiect GEF a fost deja implementat în Parcul National Piatra Craiului. Pentru maximizarea efectului activitatilor propuse de proiectele GEF si LIFE acestea au fost elaborate pentru a se completa unul pe celalalt. Proiectul GEF își propune realizarea structurii administrative, dezvoltarea unui plan de management, reducerea utilizarii nedurabile a resurselor naturale, elaborarea de mecanisme pentru încurajarea activitatilor prietenoase pentru parc, completarea monografiei parcului si organizarea unui festival anual.

Amenintari

Exista patru categorii de amenintari care pot afecta zona: defrisarea nedurabila, pasunatul, cresterea masiva a turismului si lipsa întaririi legii. Toate acestea sunt acum surclasate de pericolul crescând al privatizarii. Proprietarii au tendinta de a se concentra pe obtinerea rapida de profit si nu pe o strategie pe termen lung. Cum implementarea unui plan de utilizare a terenului conform abordarii ecosistemice în contextul existentei proprietarilor de terenuri ar putea fi dificila, acordarea de teren în Parcul National ar putea fi interzisa.

Actiuni

Proiectul LIFE se adreseaza amenintarilor mentionate mai sus si ,în acest sens, ariile de activitate sunt :

- construirea capacitatii administrative si institutionale;
- constientizarea si educatia publicului;
- managementul conflictului;
- ecoturism si recreere
- cercetare stiintifica.

Construirea capacitatii administrative si institutionale

Lipsa unui management coordonat va fi abordata prin instruire pentru îmbunătățirea și extinderea capacității managementului local. Proiectul va crea o echipă de management care să implementeze planul de utilizare a terenului, să evalueze și să îmbunătățească politicile existente, să facă recomandări și să inițieze consultări cu detinatorii de interes în zona. Echipa de management va fi instruită în managementul conflictelor, administrarea sitului și în modalități de consultare consultării cu detinatorii de interes din zona.

Constientizarea și educația publicului

Amenințările la adresa parcului cresc ca urmare a lipsei generale de constientizare. Pentru a cuprinde cât mai multe grupuri de detinatori de interes în zona proiectul va iniția activități de constientizare a publicului și programe de educație în școală, va produce broșuri educaționale, declarații de presă și informarea vizitatorilor. Se va pune accentul pe necesitatea abordării durabile a silviculturii și creșterii animalelor și se vor distribui informații privind beneficiile turismului ecologic corect monitorizat. Scopul acestor activități este de a crea grupuri de detinatori de interes mai bine informați și care pot contribui la o mai bună implementare a proiectului.

Managementul conflictelor

Principala prioritate a proiectului LIFE o reprezintă populațiile de carnivore mari. Acolo unde oamenii și carnivorele mari împart teritoriul apar conflicte. Improprietățile va conduce probabil la sporirea numărului de vite și defrisări, cauzând noi conflicte. Proiectul va iniția activități de participare în care echipa de management și detinatorii de interes vor încerca să ajungă la un compromis și la introducerea unor tehnici de management îmbunătățite. Aceasta înseamnă colectarea de informații despre conflicte, monitorizarea situației și asigurarea că planul de utilizare a terenului este acceptat de detinatorii de interes în zona.

Ecoturism and recreere

Un plan de dezvoltare a ecoturismului a fost implementat timp de doi ani în cadrul proiectului Carnivorele Mari din Carpați și a dus la o creștere a

economiei locale. Proiectul LIFE va continua extinderea acestui program si va lua masuri specifice pentru educarea populatiei locale privind oportunitatea economica pe care o ofera zona.

Cercetare stiintifica

Proiectul va include o revizuire a cercetarilor stiintifice din România sau din alte parti ale lumii privind carnivorele mari. Cercetari ulterioare se vor focaliza pe o mai buna înțelegere a marimii populatiei si a comportamentului carnivorelor mari din zona proiectului.

Contacte pentru mai multe detalii

Ovidiu Ionescu

George Predoiu

Institutul de Cercetari si Amenajari Silvice

Str. Closca Nr. 13.

Jud. Brasov

Brasov

Tel: +40 68 413 772

12. Concluzii

Sectorul mediu este parte integranta a acquis-ului comunitar si, prin mediu, biodiversitatea si conservarea ei în egala masura. Pilonii

principali pentru conservarea biodiversitatii sunt Directiva Habitate si Directiva Pasari care ancoreaza cel mai clar biodiversitatea în legislatia UE. Prin urmare, alocarea unei finantari adecvate pentru actiunile de conservare a biodiversitatii este o necesitate. Mai jos sunt evidentiata câteva dintre învatamintele importante trase din proiectele aplicate în acest domeniu:

1. strategiile si obiectivele urmarite de Parteneriatul de Aderare va fi un element cheie pentru utilizarea instrumentelor SAPARD, ISPA si PHARE în scopul sprijinirii obiectivelor de conservare a naturii;
2. Reteaua Natura 2000 este o baza excelenta pentru obtinerea de fonduri din diferite instrumente financiare. Aceasta deoarece este singura retea teritoriala de interes comunitar. Totusi, si alte arii cu valoare pentru conservare sunt eligibile pentru finantare, ca de exemplu cele care se adreseaza programelor agro-ambientale;
3. instrumentul LIFE este cel mai usor de accesat pentru conservarea naturii. Totusi, doar România l-a utilizat pâna acum, dar sunt asteptate initiative si din partea altor tari Central si Est Europene;
4. PHARE, dar mai ales SAPARD, pot fi de asemenea, utilizate pentru conservarea naturii. Autoritatile competente în conservarea naturii trebuie sa se implice în procesul de realizare de programe;
5. ISPA va fi mai greu de utilizat în scopul conservarii naturii. Totusi, experienta UE privind Fondul de Coeziune demonstreaza ca exista si astfel de oportunitati;
6. SAPARD integreaza mediul, inclusiv conservarea biodiversitatii/naturii dar asta depinde de structura programului. Dezvoltarea în acest domeniu va fi semnificativa pentru utilizarea Fondului de Dezvoltare Rurala al UE în viitor. (Astazi 15-20 % din zonele agricole aplica masuri agro-ambientale);
7. Interreg si Leader ofera posibilitati interesante, fiecare dintre ele în domenii specifice de actiune, dar amândoua în relatie cu cooperarea transfrontiera UE-SCEE. Cea mai buna cale de a le utiliza sunt initiativele de programe UE care invita parteneri din Centrul si Estul Europei sa li se

alature. Cum aceste instrumente financiare sunt o prioritate UE, asemenea proiecte transnationale au mari șanse să fie aprobate;

8. aproape toate instrumentele financiare UE pot fi utilizate pentru conservarea naturii, dar numai câteva finanțează direct conservarea naturii. Pentru a putea utiliza posibilitățile existente sunt necesare:

- o mai bună cunoaștere a acestor instrumente, inclusiv a modului în care se acordă finanțările și a procesului de realizare de programe;
- o mai puternică integrare a obiectivelor de conservare a naturii în dezvoltarea rurală și regională;
- o legătură mai clară între crearea de noi locuri de muncă (turism, agricultură, etc) și infrastructura (crearea de centre de informare, etc) prin intermediul obiectivelor de conservare a naturii
- programe flexibile cu includerea unei game largi de acțiuni posibile.

9. Anumite instrumente ca programul de Twinning, Oficiul TAIEX și Programul Special PHARE, Programul de Pregătire pentru Fondurile Structurale pot fi utilizate pentru acțiunile menționate la punctul 8.

Acum, ca cele mai multe țări candidate din Centrul și Estul Europei au inclus deja proiecte pilot de agricultură ecologică în planurile lor SAPARD, este posibil să se utilizeze aceste măsuri pe scară mai largă după aderare.

Cum toate Statele Membre și-au înaintat planurile de măsuri Comisiei Europene, revizuirea măsurilor de conservare a naturii în aceste noi planuri ar fi extrem de utilă. Ea va ajuta să se construiască în permanență pe baza unor experiențe noi și va fi extrem de relevant pe termen scurt pentru noile State Membre care se vor adăuga UE în următorii ani.

Chiar dacă unele instrumente UE noi pentru țările candidate din Centrul și Estul Europei vor finanța proiectele pentru biodiversitate sau nu, unele dintre aceste țări sunt pe cale de a deveni membre UE în viitor. La acel moment experiența UE va fi relevantă pentru ele. Sperăm ca această publicație să conțină informații practice și utilizabile privind diversele programe și

instrumente si ca astfel s-a facut o deschidere gradata a drumului catre proiecte de conservarea a biodiversitatii finantate din mai multe surse.

ANEXA 1. Introducere privind Fondurile Structurale ale UE

1.1. Introducere

Exista patru Fonduri Structurale. Fiecare are propriul regulament care stabileste obiectivele specifice si defineste masurile eligibile (vezi Caseta A1). În plus, Fondurile Structurale urmaresc trei obiective regionale (vezi Caseta A2)^{xxii}.

Caseta A1. Fondurile Structurale

Fondul European de Dezvoltare Regionala (ERDF)^{xxiii}

Scopul ERDF este sa corecteze dezechilibrele între regiunile UE prin implicarea în dezvoltarea si reajustarea structurala a regiunilor aflate în urma celorlalte si în regenerarea zonelor industriale aflate în declin. Pentru asta, el finanteaza investitii în infrastructura, dezvoltarea potentialului endogen, sanatate, educatie, cercetare si dezvoltare. Regulamentul mentioneaza ca ERDF poate sprijini protectia patrimoniului natural cu conditia ca aceasta sa conduca la crearea de noi locuri de munca.

Fondul European pentru Orientare Agricola si Garantii (EAGGF)

Interventia acestui fond în cadrul fondurilor structurale este dictata de regulamentul pentru dezvoltare rurala^{xxiv}.

Acesta permite implementare unui set larg de masuri cum ar fi modernizarea practicilor agricole, conversia agricola si comercializarea, dezvoltarea agriculturii, promovarea produselor locale, masuri de agricultura ecologica, prevenirea catastrofelor naturale, reîmpadurirea, etc. Unele dintre aceste masuri pot fi de mare interes pentru conservarea naturii.

Fondul European Social (ESF)^{xxv}

Acest fond sprijina masuri de îmbunatatire a posibilitatilor de angajare si ajuta la dezvoltarea standardelor de calitate a vietii. Finantarile se adreseaza în principal instruirii, ajutorului pentru gasirea unui loc de munca, actiuni inovative, sisteme de instruire, sisteme educationale, cercetare si dezvoltare.

Instrumentul Financiar pentru Indrumare privind pescuitul (FIFG)^{xxvi}

Acest instrument a fost înfiintat în scopul atingerii unui echilibru între resursele piscicole si exploatarea lor, cresterea competitivitatii structurilor operationale, sprijinirea dezvoltarii afacerilor si cresterea valorii pescuitului si produselor obtinute prin aquacultura.

Caseta A2. 'Obiectivele regionale' ale Fondurilor Structurale 2000–2006

Obiectivul 1. Asigurarea dezvoltarii si ajustarilor structurale pentru regiunile mai putin dezvoltate. Sunt eligibile toate regiunile cu un PIB pe cap de locuitor mai mic de 75 % din media comunitara. Acestui obiectiv i se atribuie cele mai multe fonduri.

Obiectivul 2. Sprijinirea reconversiei economice si sociale în zonele cu slabiciuni structurale. Acestea sunt zonele cu probleme în sectoarele industrial si al serviciilor, zonele rurale în situatie de criza, anumite zone urbane si zonele dependente de pescuit si care se afla în situatie de criza. Zonele care cad sub incidenta primului obiectiv sunt excluse.

Obiectivul 3. Promovarea si adaptarea sistemelor educationale si de ocupare a fortei de munca. Zonele care cad sub incidenta primului obiectiv sunt excluse.

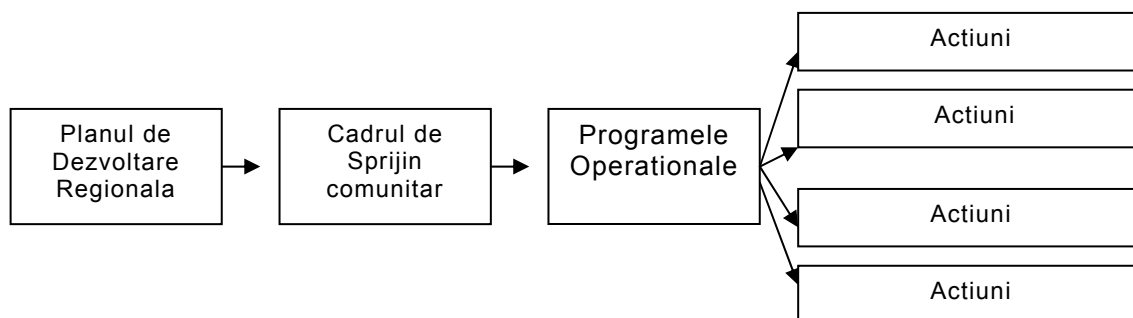
1.2. Procesul de configurarea a Fondurilor Structurale

Fondurile Structurale pot fi împartite în două categorii: Initiative Nationale și Initiative Comunitare.

Initiativele Nationale, mai cunoscute ca 'Fonduri Structurale' sunt dezvoltate de Statele Membre pentru a-și acoperi propriile nevoi în cadrul politicii structurale. Ele au cele mai mari bugete.

Dezvoltarea de programe implica trei etape (vezi Figura 2). Prima este elaborarea Planului Regional de Dezvoltare. Acesta identifică prioritățile regionale, obiectivele și o strategie. Acest plan este înaintat Comisiei care stabilește Cadrul pentru Sprijinul Comunitar care definește, printre altele, acțiunile prioritare, coordonarea asistenței, planul de finanțare și de intervenție.

Ce-a de-a treia etapă în asistența financiară este reprezentată de Programele Operationale.¹² Acestea urmăresc obiective specifice și definesc un grup de măsuri, inclusiv măsurile care vor fi finanțate, stabilesc planificarea de urmat, costurile și finanțarea.

Figura 2: Schema generală de intervenție a fondurilor structurale

¹² Acesta este principalul proces de realizare a programului în regiunile de Obiectiv 1, în care este de așteptat ca țările CEE să fie incluse.

Doar o mica parte din bugetul Fondurilor Structurale este alocata Initiativelor Comunitare. La inititiva Comisiei sunt promovate anumite actiuni specifice care sa contribuie la rezolvarea anumitor probleme comunitare care nu sunt acoperite adecvat de programele Initiativelor Nationale (pentru mai multe detalii a se vedea capitolul 8).

Anexa 2. Glosar

Acquis comunitar	Ansamblul legislatiei, reglementarilor si directivelor UE
CBC	Cooperare transfrontiera (vezi PHARE)
CEE	Centrul si Estul Europei (sau Central si Est Europene)
SCEE	Statele Centrale si Est Europene
DG	Directoratul General
EAGGF	Fondul European de Indrumare si Garantare Agricola
ECNC	Centrul European pentru Conservarea Naturii
ERDF	Fondul European pentru Dezvoltarea Regionala
ESF	Fondul Social European
FIFG	Instrumentul Financiar pentru Îndrumarea Pescariilor
JO	Jurnalul Oficial. Are 3 serii C,L si S
Meuro	1.000.000 Euro
NUTS	Nomenclatorul Unitatilor Teritoriale de Statistica

NUTS 2	Este regiunea administrativa de baza pentru amenajare si planificare regionala
PIB	Produsul Intern Brut
PNAA	Programul National pentru Adoptarea Acquis-ului
PND	Programul National de Dezvoltare (vezi programarea Ajutorului Structural)
SAC	Arii Speciale de Conservare (în Directiva Habitate)
SCI	Situri de Interes Comunitar (în Directiva Habitate)
SPA	Arii Speciale de Protectie (în Directiva Pasari)
UE	Uniunea Europeana

Anexa 3. Bibliografie

Anexa 4. Lista referintelor web

(pâna la mijlocul lunii Iulie 2002)

SITE-uri WEB

INSTRUMENTE FINANCIARE

PHARE <http://europa.eu.int/comm/enlargement/pas/PHARE/index.htm>

SAPARD http://europa.eu.int/comm/dg06/external/enlarge/index_en.htm

ISPA

http://europa.eu.int/comm/regional_policy/activity/ISPA/ISPA_en.htm

INTERREG

http://www.europa.eu.int/comm/regional_policy/interreg3index_en.htm

LEADER http://www.europa.eu.int/comm/dg06/rur/leaderplus/index_en.htm

<http://www.rural-europe.aeidl.be/rural-en/index.html>

<http://www.defra.gov.uk/erdp/leader/leaderhome.htm>

EQUAL http://europa.eu.int/comm/employment_social/equal/index_en.htm

PROGRAMUL LIFE

- Home page: <http://europa.eu.int/comm/life/home.htm>

- Nature Application file:
<http://www.europa.eu.int/comm/life/nature/index.htm>

- A step by step guide to prepare a project proposal:
<http://www.europa.eu.int/comm/life/nature/prepare.htm>

ESF http://europa.eu.int/comm/employment_social/esf/en/index.htm

ERDF

http://europa.eu.int/comm/regional_policy/activity/erdf/erdf_en.htm

PROGRAMUL LEONARDO

http://europa.eu.int/comm/education/leonardo/leonardo2_en.htm.html

ALTE SURSE DE INFORMATII

AGRICULTURA SI EXTINDEREA

http://europa.eu.int/comm/dg06/external/enlarge/index_en.htm

Conventia de la Berna

<http://www.coe.fr/eng/legaltxt/104e.htm>

Directivele Habitate and Pasari

<http://europa.eu.int/comm/environment/nature/legis.htm>

EXTINDERE

<http://europa.eu.int/comm/enlargement/index.htm>

Harta ariilor protejate europene pentru aplicarea instrumentelor internationale

http://www.strategyguide.org/docs/rep98e_2.doc

Legislatie UE

<http://europa.eu.int/eur-lex/en/index.html>

Parteneriate de Aderare & Rapoartele Comisiei

<http://europa.eu.int/comm/enlargement/docs/index.htm>

TAIEX

<http://www.carlbro.be/services>

DELEGATIILE COMISIEI EUROPENE DIN TARILE PARTENERE:

Lituania: <http://www.eudel.lt>

Republica Ceha: <http://www.evropska-unie.cz/en/index.shtml>

Ungaria: <http://www.eudelegation.hu/>

Republica Slovacia: <http://europa.sk/english.html>

DIRECTORATELE GENERALE ALE COMISIEI EUROPENE

DG de Relatii Externe:

http://europa.eu.int/comm/dgs/external_relations/index_en.htm

DG pentru Extindere:

<http://europa.eu.int/comm/enlargement/index.htm>

DG pentru Agricultură:

http://europa.eu.int/comm/dgs/agriculture/index_en.htm

DG pentru Mediu: http://europa.eu.int/comm/environment/index_en.htm

Indexul General pentru Comisia Europei:

http://europa.eu.int/comm/dgs_en.htm

Politica regională și Coeziunea:

[http://europa.eu.int/comm/regional_policy/index_en.h
tm](http://europa.eu.int/comm/regional_policy/index_en.htm)

REGISTRUL ADRESELOR

PHARE

The PHARE and TACIS Information Centre

19 rue Montoyer

1000 Brussels

Tel. +32-2 5459010

Fax. +32-2 5459011

E-mail: PHARE.tacis@dg1a.cec.be

Web site: http://europa.eu.int/comm/enlargement/contacts/info_centre.htm

(Există birouri PHARE în toate țările candidate)

ISPA

Friedemann Allgayer – Conducătorul Unității

Directorate General Regional Policy and Cohesion

Wetstraat 200

1049 Brussels

Tel. +32-2 299 11 11

Fax. +32-2 296 51 84

E-Mail: Friedemann.Allgayer@cec.eu.int

(Există responsabili pentru ISPA în toate țările candidate)

SAPARD

Alan Wilkinson – Conducatorul Unitatii

Directorate General Agriculture

Wetstraat 200

1049 Brussels

E-Mail: alan.wilkinson@cec.eu.int

(Exista responsabili pentru SAPARD în toate statele candidate)

TWINNING

Ms Carolyn Leffer-Roth

Wetstraat 170

1040 Brussels

Tel +32-2 296 74 70

Fax +32-2 296 74 32

E-Mail: carolyn.leffler-roth@dg1a.cec.be

(Exista birouri de Twining în toate Statele Membre si în Tarile Candidate)

Leonardo

Biroul de Asistenta tehnica Socrates, Leonardo % Youth

Leonardo Department

59-61 Rue de Tréve, B-1040 Brussels

Fax: +320 20 233 01 50

E-mail: leonardo@socleoyouth.be; leonardo-helpdesk@cec.eu.int

DELEGATII ALE COMISIEI EUROPENE

Bulgaria

Delegatia CE

Mr Jacques Wunenburger, Seful

Delegatiei CE
World Trade Centre
Dragan Tsankov Bld 36 Blok A, 3rd
floor
1040 Sofia
Tel: +359-2 973 3240
Fax: +359-2 7146 3060
E-Mail: mailto@bgr.eudel.com

Estonia

Delegatia CE
Mr Arhi Palosuo, Seful Delegatiei
CE
Kohtu 10
10130 Tallinn
Tel: +372-626 4400
Fax: +372-626 4439
E-Mail: eudelest@estpak.ee

Letonia

Delegatia CE
Mr Gunther Weiss, Seful Delegatiei
CE
World Trade Centre
Tornu st, 4 block 1c, Jacob's
Barracks
1050 Riga
Tel: +371-732 5270
Fax: +371-732 5279
E-Mail: eudellat@lat.eudel.com

Lituania

Delegatia CE
Mr Henrik Schmiegelow, Seful
Delegatiei CE
Naugarduko 10
2001 Vilnius
Tel: +370-2 31 3191
Fax: +370-2 31 3192
E-Mail: eudelltu@eunet.lt
URL: www.eudel.lt

Polonia

Delegatia CE

Mr Bruno Dethomas, Seful

Delegatiei CE

Aleje Ujazdowskie 14

00-478 Warszawa

Tel: +48-22 625 0770

Fax: +48-22 625 0430

E-Mail: mailto@pol.eudel.com

Republica Ceha

Delegatia CE

Mr Ramiro Cibrian, Seful Delegatiei

CE

Pod Hradbami 17

160 00 Prague 6

PO Box 192 160 41 Prague 6

Tel: +420-2 2431 2835

Fax: +420-2 2431 2850

E-Mail: eumail@delcze.cec.eu.int

www.evropska-

unie.cz/en/index.shtml

România

Delegatia CE

Mr Fokion Fotiadis, Seful Delegatiei

CE

Strada Grigore Mora 11

71278 Bucuresti

Tel: +40-1 230 5400

Fax: +40-1 230 2453

E-Mail: mailto@rom.eudel.com

Slovacia

Delegatia CE

Mr Walter Rochel, Seful Delegatiei

CE

Panská 3

81101 Bratislava

Tel: +421-7 5443 1718

Fax: +421-7 5443 2972

E-Mail: mailto@cec.sk

URL: www.europa.sk

Slovenia

Delegatia CE
(vacant), Seful Delegatiei CE
Trg republike 3/XI
1000 Ljubljana
Tel: +386-61 125 1303
Fax: +386-61 125 2085
E-Mail: eudelsvn@eunet.si

Ungaria

Delegatia CE
Mr Michael Lake, Seful Delegatiei
CE
Bérc utca 23
1016 Budapest
Tel: +36-1 209 9700
Fax: +36-1 466 4221
E-Mail: mailto@delhun.cec.eu.int
URL: www.eudelegation.hu

ISPA –Instrumentul pentru Politici Structurale de Preaderare – coordonatorii nazionali**Bulgaria**

Ministerul Dezvoltarii Regionale &
Lucrarilor Publice
Works-IA
ISPA Task Force
Sveta Nedelya Sq 6 4th floor
1000 Sofia
Tel: +359-2-986 2833
Fax: +359-2-986 2833

Estonia

Ministerul Finantelor din Estonia
Suur Ameerika Street 1
15006 Tallinn
Tel: +372-611 3444
Fax: +372-631 7810
E-Mail: admin@fin.ee

Letonia

Programul de Asistenta Externa –
Directoratul de Coordonare
Smilšu Iela, 1
1919 Riga
Tel: +371-709 5690
Fax: +371-709 5693

Lituania

Ministerul Afacerilor Externe din
Lithuania
Comitetul de Coordonare a
Ajutoarelor
J. Tumo Vaizganto 2
2600 Vilnius
Tel: +370-2-61 2991
Fax: +370-2-61 1071

Polonia

Cabinetul Comitetului pentru
Integrare Europeana - IA
Al. Ujazdowskie, 9
00-918 Warsaw
Tel: +48-22-694 7545, 694 6019
Fax: +48-22-694 7378, 694 7318

Republica Ceha

Ministry of Regional Development
Sectia de Integrare Europeana
Staromestské Náměstí 6
11015 Prague 1
Tel: +420-2-2486 1114, 5704 2100
Fax: +420-2-2481 2930

România

Ministrerul Afacerilor Externe
Departamentul Afacerilor Europene,
Directia II Acquis
Palatul Victoria
Piata Victorie, 1
71201 Bucharest
Tel: +40-1-1614 3400
Fax: +40-1-310 4000

Slovacia

Cabinetul Guvernului din Slovacia
Departamentul Asistentei Externe
Stefanikova, 2
811 05 Bratislava
Tel: +421-7-5729 5111, 5729 5516,
5443 0089
Fax: +421-7-5443 0056

Slovenia

Cabinetul Guvernului pentru Afaceri
Europene-IA
Ministerul Afacerilor Externe
Slovenska 27
1000 Ljubljana
Tel: +386-61-178 2520, 178 2501
Fax: +386-61-178 2532

Ungaria

Cabinetul Ministerului fara Prtofoliu
Secretariatul de Coordonare a
Asistentei
Pozsonyi ut, 56
1133 Budapest
Tel: +36-1-237 4400 (ext 4091)
Fax: +36-1-329 2092

SAPARD – Programul Special de Aderare pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală – coordonare națională

Bulgaria

Ministerul Agriculturii, Padurilor și Reformei Agrare-IA
Departamentul pentru Dezvoltare Rurală
Hristo Botev Blv 55 room 327
1000 Sofia
Tel: +359-2-9851 1227
Fax: +359-2-981 9423

Estonia

Ministerul Agriculturii
Departamentul Relațiilor Externe și al Comerțului Extern
Lai Street, 39/41
15056 Tallinn
Tel: +372-625 6105
Fax: +372-631 3628

Letonia

Ministerul Agriculturii din Lituania
Dezvoltare Rurală
Republic Square, 2
1981 Riga
Tel: +371-702 7112
Fax: +371-702 7514
E-Mail: aivars.lapins@iname.c

Lituania

Ministerul Agriculturii din Lituania-PIU
Gedimino 19
2025 Vilnius
Tel: +370-2-39 1361, 39 1094
Fax: +370-2-39 1112

Polonia

Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale
Departamentul pentru Sprijinul de Preaderare & Fonduri Structurale
ul. Wspólna 30
00-930 Warsaw
Tel: +48-22-623 2555
Fax: +48)-22 623 2051

Republica Cehă

Ministerul Agriculturii
Divizia SAPARD
Těšnov, 17
110 00 Prague 1
Tel: +420-2-2181 2937
Fax: +420-2-2481 0478

România

Ministerul Agriculturii și Alimentației din România

Boulevard Carol Ier 17, Sector 3
Bucharest 3
Tel: +40-1-311 0378
Fax: +40-1-311 0378

Slovacia

Ministerul Agriculturii al SR
Departamentul pentru Politica
Regionala si Dezvoltare Rurala
Dobrovičova, 12
812 66 Bratislava
Tel: +421-7-5926 6510
Fax: +421-7-5926 6503

Slovenia

Ministerul Agriculturii si Padurilor-
IA-PIU
Dunajska, 56-58
1000 Ljubljana
Tel: +386-61-178 9117
Fax: +386-61-178 9035

Ungaria

Ministerul Agriculturii si Dezvoltarii
Regionale
Departamentul Integrarii Europene
Kossuth Lajos tér, 11
1055 Budapest
Tel: +36-1-301 4235, 301 4695
Fax: +36-1-301 4656

PROGRAMUL PHARE – coordonatori nationali

Albania

Ministerul Cooperarii Economice si
Comertului
Bulevardi Zhan d'Ark
2 Tirana
Tel: +355-42-28 442, 22 655
Fax: +355-42-28 442

Bulgaria

Ministerul Afacerilor Externe din
Bulgaria
European Integration Department
Al Zhendov str 2

1113 Sofia
Tel: +359-2-73 7412
Fax: +359-2-70 7589

Estonia

Cabinetul pentru Coordonarea
Asistentei Nationale
Ministerul Finantelor din Estonia
Suur Ameerika Street 1
15006 Tallinn
Tel: +372-611 3626
Fax: +372-631 7811

Letonia

Programul Asistentă Externă –
Directoratul de Coordonare
Smilšu Iela, 1
1919 Riga
Tel: +371-709 5690
Fax: +371-709 5693

Lituania

Ministerul Afacerilor Externe din
Lituania
Comitetul de Coordonarea a
Ajutoarelor
J. Tumo Vaizganto 2
2600 Vilnius
Tel: +370-2-61 8537
Fax: +370-2-62 0752

Polonia

Cabinetul Comitetului pentru
Integrare Europeană
Al. Ujazdowskie, 1/3
00-918 Warsaw
Tel: +48-22-621 7677
Fax: +48-22-694 6873, 628 4222

Republica Ceha

Centrul pentru Asistentă Externă
Ministerul Finanțelor din Republica
Ceha
Nábřeží Kapitana Jaroše, 1000
170 00 Prague 7

Tel: +420-2-5704 4559

Fax: +420-2-5704

România

Coordonarea Asistenței Externe –
Departamentul pentru Integrare
Europeană
14, Aleea Modrogan
Bucharest 1
Tel: +40-1-311 1412, 230 7570
Fax: +40-1-230 7961

Slovacia

Cabinetul Guvernului Republicii
Slovace
Námestie Slobody, 1
811 06 Bratislava
Tel: +421-7-5249 1284
Fax: +421-7-5249 6759

Slovenia

Cabinetul Guvernului pentru Afaceri
Europene-IA
Slovenska 27
1000 Ljubljana
Tel: +386-61-178 2313
Fax: +386-61-178 2310

Ungaria

Cabinetul Ministerului fara
Portofoliu

Secretariatul de Coordonare a
Asistentei
Pozsonyi ut, 56

1113 Budapest
Tel: +36-1-239 4770
Fax: +36-1-320 4473

LIFE

Nota: Nu toate tarile candidate s-au alaturat programului LIFE-Natura. Pentru mai multe informatii întrebati Autoritatile Nationale competente sau verificati la Directoratul General pentru Mediu (Tel: +32)2-2954239). Tarile listate mai jos sunt cele care au participat la programul LIFE-Natura pâna în anul 2001.

Estonia

Ministerul Mediului
Departamentul Protectiei Naturii
Mrs Liina Eek
Toompuiestee, 24
15172 Tallinn
Fax : +372/6262901
E-mail: leek@ut.ee

Letonia

Mrs Ilona Jepsena
Director Adjunct al Departamentului
Protectiei Mediului
Ministerul Protectiei Mediului si
Dezvoltarii Regionale
Peldu iela 25
1494 Riga
Fax : +371/782.04.42

Hungary

Mr Csaba Füleky
Departamentul pentru Conservarea
Naturii
Autoritatea Nationala pentru
Conservarea Naturii
Költö u 21
1211 Budapest
Fax : 36/1/395.74.58
E-mail: fuleky@mail2.ktm.hu

România

Ministerul Apelor, Padurilor si
Protectiei Mediului
Mrs Adriana Baz
Libertatii 12
Bucharest
Fax : 40/1/4100282

Slovenia

Mrs Vesna Kolar-Planinsic
Ministerul Mediului si Amenajarii
Teritoriului
Dunajska 48
1000 Ljubljana
Fax : 386/61.178.7388
E-mail: vesna.kolar-
planinsic@gov.si

Ungaria

Mr Csaba Füleky

Departamentul pentru Conservarea Naturii

Autoritatea Nationala pentru Conservarea Naturii

Költö u 21

1211 Budapest

Fax : 36/1/395.74.58

E-mail: fuleky@mail2.ktm.hu

LEADER +

Directorul Unitatii

Directoratul pentru Agricultura

Comisia Europeana

Unitatea FII3 'Coordonarea în cadrul dezvoltarii rurale si între dezvoltarea rurala si alte sectoare agricole: legislatia pe orizontala'

Rue de la Loi, 200

Office L 130 6/197

B-1049 Brussels

Tel: +32 2 296 26 24

Fax: +32 2 296 59 92

INTERREG

Directoratul General pentru 'Politica Regionala'

Unitatea B1

Rue de la Loi, 200

B-1049 Brussels

Fax: +32/ 2 296 32 90

Centrul European pentru Conservarea Naturii - Tilburg

PO Box 1352 / 5004 BJ Tilburg / The Netherlands

Tel.: + 31 13 466 32 40 / fax: + 31 13 466 32 50

WWW: www.ecnc.nl

E-mail: ecnc@ecnc.nl

Centrul European pentru Conservarea Naturii
Unitatea pentru Regiunea Central si Est Europeana
Budapest 1121 Költö utca 21 / Hungary
Tel./Fax: + 36 1 355 36 99
WWW: www.ecnc.nl
E-mail: ecnc.bp@pronet.hu

Caseta Tehnica:

Proiectarea copertei: Project V, Sandra van Lieshout, Tilburg

Ilustratia copertei: Mihály Végh

ⁱ Sunyer, C. & L. Manteiga (1998) *Financial instruments for the Natura 2000 network and nature conservation*. Madrid, TERRA environmental policy centre

ⁱⁱ Mitchell, K. (1999) *The EU Structural Funds 2000–2006: conserving nature, creating jobs*. London, Institute for European Environmental Policy

ⁱⁱⁱ Comisia Europeana (1998) Protejarea siturilor Natura 2000. *European Commission DG XI's Nature Newsletter* 5

^{iv} Reglementarea Consiliului (EEC) Nr. 1655/2000 privind instrumentele financiare pentru mediu (Life). OJL 192, 28-7-2000

^v Comisia Europeana. 1992, 1993, 1994, 1995, 1996, 1997, 1998, 1999. Proiecte finantate de programul Life. DG Environment.

^{vi} Comisia Europeana (1999) *Life Natura 1999*. DG Environment.

-
- vii Reglementarea Consiliului (EEC) Nr. 3906/89 din 18 decembrie 1989 privind ajutorul economic pentru Ungaria si Republica Polona. OJL 375, 23-12-1989
- viii EEC (1999) Îndrumari pentru implementarea programului PHARE în tarile candidate pentru perioada 2000-2006 pentru aplicarea articolului 8 al Reglementarii 3906/89
- ix EEC 2760/98 Reglementarea Comisiei (EC) No 2760/98 din 18 decembrie 1998 privind implementarea programului de cooperare transfrontiera în cadrul programului PHARE OJL 345, 19-12-1998.
- x Reglementarea Consiliului (EC) No 1266/1999 din 21 iunie 1999 privind coordonarea ajutorului pentru tarile solicitatoare în cadrul strategiei de preaderare si amendarea Reglementarii (EEC) Nr. 3906/89. OJL 161, 26-6-1999
- xi Comisia Europeana (1999) *Phare. Programul cu Beneficiari Multipli. Overview. Programmes and Projects, may 1999.* DG Enlargement
- xii Reglementarea Consiliului (EEC) Nr. 1268/99 din 21 iunie 1999 privind ajutorul Comunitatii pentru masuri de preaderare în agricultura si dezvoltare durabila în tarile solicitante din Centrul si Estul Europei în perioada de preaderare. OJL 161. 21-7-1999
- xiii Reglementarea Consiliului (EC) Nr. 1257/1999 din 17 mai 1999 privind ajutorul pentru dezvoltare rurala din Fondul pentru Indrumare si Garantare Agricola (EAGGF) si amendarea si abrogarea anumitor Reglementari. OJL 1257, 26-6-1999
- xiv Reglementarea Consiliului (EC) Nr. 2759/1999 din 22 decembrie 1999 care stabileste regulile pentru aplicare Reglementarii Consiliului (EC) Nr. 1268/1999 privind ajutorul Comunitatii pentru masuri de preaderare în agricultura si dezvoltare durabila în tarile solicitante din Centrul si Estul Europei în perioada de preaderare. OJL 331, 23-12-1999
- xv Comisia Europeana (1999) distributia orientativa a alocațiilor financiare cu privire la masurile de preaderare în agricultura si dezvoltare rurala. OJL 226. 27-8-1999.
- xvi Reglementarea Consiliului (EC) Nr. 1267/1999 din 21 iunie 1999 pentru stabilirea unui Instrument pentru Politici Structurale de Preaderare. OJL161, 26-06-1999
- xvii 2000/229/EC: Decizia Comisiei din 7 martie 2000 care stabileste o alocare orientativa între tarile beneficiare de asistenta prin Instrumentul pentru Politici Structurale de Preaderare (notificata prin documentul numarul C(2000) 552), Official Journal L 072, 21/03/2000
- xviii Comisia Europeana (2000) Comunicatul C (2000) 1101 al Comisiei pentru Statele Membre din 28.4.00 care stabileste indrumarile pentru Initiativele Comunitare privind cooperarea transeuropeana în vederea încurajarii dezvoltarii armonioase si echilibrate pe teritoriul Europei INTERREG III. OJL 143, 23-05-2000.
- xix Interreg III 2000-2006, Strand B: Cooperare transnationala, Inforegio web site http://www.europa.eu.int/comm/regional_policy/interreg3/carte/cartes_en.htm (5 Sep. 2000)
- xx Notificarea Comisiei pentru Statele Membre care stabileste îndrumarile pentru initiativele comunitare de dezvoltare rurala (Leader+). C(2000)946 final. O.J.C. 139, 18-05-2000
- xxi Decizia Consiliului care stabileste a doua faza a programului comunitar de instruire vocationala 'Leonardo da Vinci'. OJ L 146, 11-06-1999
- xxii Reglementarea Consiliului (EC) Nr. 1260/1999 din 21 iunie 1999 care stabileste prevederile generale pentru Fondurile Structurale. OJ L 161 26-06-99
- xxiii Reglementarea Parlamentului European (EC) Nr. 1783/1999 din 12 iunie 1999 privind Fondul Europan pentru Dezvoltare Regionala. OJL 213, 13-08-1999
- xxiv Reglementarea Consiliului (EC) Nr. 1257/1999 din 17 mai 1999 pentru sprijinirea dezvoltarii rurale din Fondul European pentru Îndrumari si Garantii Agricole (EAGGF) si amendarea si abrogarea anumitor reglementari. OJ L 160 26-06-1999.
- xxv Reglementarea Parlamentului si Consiliului European (EC) No 1784/1999 din 12 iulie

---

1999 privind Fondul Social European. OJL 213, 13-08-1999

^{xxvi} Reglementarea Consiliului (EC) Nr. 1263/1999 din 21 iunie 1999 privind Instrumentul Financiar pentru Îndrumari în Domeniul Pescuitului. OJ L 161 , 26-06-1999